

paper de vidre_

23 de gener de 2006 | núm. 35

« ... Noms acolorits i trepitjats
(il·lusions, desesperances)
enllacen les dues ribes del
Tijuana, la frontera, la línia
vulnerable, obstinadament
real, de la qual tots ens
protegim (de *coyotes*, *gringos*,
turistes, policia..., del sol,
sota el paraigües)...»

: w w w . p a p e r d e v i d r e . t k :

«NOSALTRES
ELS TERRORISTES»

Pau Riba

RAMON BARNILS:
UNA MANERA DE «VIURE»
EN EL MÓN

Recull especial d'opinions cinc
anys després de la seva mort

PATROCINADORS

www.laertes.es

www.vilaweb.com

ANUNCIEU-VOS
EN AQUEST ESPAI

Escriuiu a
paperdevindre@hotmail.com

Llegenda de les icones que anireu trobant al llarg
de la revista, sobre les quals podreu clicar.

tornar a
l'índex

llegir
l'article

web

Ramon Barnils: Una manera de «viure» en el món	_04	↓
Nosaltres els terroristes Pau Riba	_13	↓
«La mística domèstica és viure el més enllà des del més <i>enquí</i> », Entrevista a Roger Mas, per Guillem Miralles	_21	↓
Portada núm. 2 «El Nuevo Cojo Ilustrado» Adolf	_25	↓
Díptic àuric Ester Andorrà	_26	↓
250 grams de filosofia pràctica Albert Bardés	_28	↓
Las caras de la locura, la máscara de la cordura Teresa Borque	_30	↓
Capítol primer (Girona, 4 de març de 2004) Quim Cardús	_33	↓
Cerebral de física humana (4) Albert Figueras	_35	↓
Contra Joan Margarit: De la intel·ligibilitat i la inintel·ligibilitat Carles Hac Mor	_37	↓
Clòniques brises de riu pengen... Rovell Intens	_39	↓
Els cafès derelictes Ramon Lladó	_41	↓
Ragtime Jordi Nopca	_44	↓
A la frontissa Polissó	_50	↓
Entre tu i jo Mon Pons	_51	↓
Exigim la possibilitat d'una illa (o l'opinió d'un hooligan d'Anagrama) Subal Quinina	_52	↓
Improvisació i fuga núm. 33 Joan Todó	_55	↓
Anatomia: empat a zero Tina Vallès	_57	↓
Sobre si és possible travessar una paret Janot Vila	_60	↓
La lletra informa la forma Ester Xargay	_62	↓

ESPECIAL RAMON BARNILS: Una manera de «viure» en el món

> Idea i recull de textos: Guillem Miralles i Tina Vallès

guillem.miralles@gmail.com | tina@ques-tions.net

Gairebé cinc anys després de la mort del periodista Ramon Barnils (15.03.2001), presentem un recull d'opinions escrites per alguns dels seus antics col·laboradors, lectors o radiooients, que hem ordenat per ordre alfabètic: Teresa Amat, Jem Cabanes, col·lectiu Contrastant, Josep Maria Fonalleras, Enric Gomà, Mercè Ibarz, Quim Monzó, Lluís Muntada, Manel Ollé, Màrius Serra, Manuel Trallero i Matthew Tree. A tots ells, els hem demanat l'opinió sobre les principals aportacions periodístiques de Ramon Barnils.

Cap i pota, encara

Teresa Amat, filòloga

Ara fa dos anys, l'editor d'aquesta revista em va proposar, aneu a saber per quina dèria, d'escriure un article sobre Ramon Barnils. Tot plegat perquè va veure alguna referència meva a Barnils en el weblog que jo escrivia aleshores, em sembla recordar que arran de fer-me ressò de la publicació de l'«Hemeroteca Ramon Barnils» al web de *Contrastant*. Primer li vaig dir que no, que ni era periodista ni m'hi veia amb cor perquè em semblava que poc podia dir-hi. Però l'home, insistent de mena, no va parar fins a embarcar-m'hi. L'aventura –si se'm permet– em va suposar una feinada considerable. No es tractava de fer quatre ratlles potineres a base dels records que conservava de la lectura dels articles de Barnils i d'escaltar-lo a la ràdio; havia de tenir un mínim de consistència. Si alguna cosa tenia clara després –o poc abans– de deixar-me entabanar, és que no volia fer: ni un simple retrat sentimental (per allò del temps passat, que sol tenir més a veure amb el «nostre» temps passat que amb el de l'objecte que ens pugui ocupar) ni un panegíric a l'ús en forma d'homenatge pòstum.

El resultat van ser gairebé quatre pàgines a un espai en la preceptiva Garamond 13 de l'antic *Paper de Vidre*, i sempre li agrairé al Guillem Miralles que m'embarqués de «polissona» per obligar-me a fer aquella capbussada temerària en l'oceà Barnils. Rellegint-ho ara, he tingut l'agradable sensació –ja em dispensareu– de comprovar que no en tocava res, cosa rara en mi quan rellegeixo alguna cosa que he escrit, ni que sigui del dia abans. O sigui que quan m'han tornat a demanar «unes poques línies» per col·laborar en aquest número especial, no se m'ha acudit res més que remetre els possibles lectors interessats a aquell número 23 de PdV (Sant Jordi del 2004, <http://usuarios.lycos.es/paperdevidre/n23.pdf>) en què vaig publicar «Ramon Barnils, cap i pota». Ho mantinc tot i no sabia afegir-hi res més. Ah, només una cosa; voldria tornar a insistir en la proposta que va fer Pau Riba (*El Temps*, 876) i que jo esmentava al final de l'article: ¿ningú s'apunta a muntar un Bar Nils?

Una llengua de primera

Jem Cabanes, corrector lingüístic de Vilaweb

El primer contacte amb en Ramon Barnils va ésser a la redacció d'*Amb potes rosses* (setmanari satíric continuador d'*El be negre*). Allà mateix vam tenir les primeres diferències, que ens van fer caure en simpatia mútua. Érem a la primeria del 1979. Encara havien de passar una dotzena d'anys abans de retrobar-nos «professionalment», ara a *El Temps*.

En Ramon tenia un bon coneixement i un gran domini de la llengua, cosa que no es pot pas dir de gaires periodistes ni de gaire ningú. I s'expressava amb la claredat que li convenia.

Els seus articles, curts o llargs, no feien mai l'efecte d'haver estat deslliurats amb força. Tenien l'aire d'una redacció espontània, sense tocs ni retocs. I em consta que era així que els escrivia ben sovint: a raig, d'una tirada, endut per una idea que rodava com una bola de neu –vull dir que ja es portava l'estructura i el desglossament. Malgrat això, els seus texts apareixien ben lligats i, si no sempre eren de lectura transparent, no era pas per com els escrivia. Si li comentaven que algú havia trobat tal article seu de lectura laboriosa, solia replicar: «Que aprenguin de llegir!». Aquesta «volguda» manca de transparència fàcil no solament li permetia d'exemplar la llibertat d'expressió i burlar la censura, diguem-ne tàcitament acceptada per professió i lectors, ans també perseguia, a vegades sobretot, l'atenció del lector. (Ara, si va poder dir tantes coses, i dir-les sense gaires pèls a la llengua, no fou pas per opacitat, sinó per la coratjosa intel·ligència de voler-les i saber-les dir.)

I la seva llengua periodística? Era fluida, generosa en l'expressió i en els matisos. Per mi, era una filtració expressiva del català central de mitjan segle XX (el que havien mamat i viscut els de la seva generació), amb totes les virtuts i virtualitats, que eren moltes per a qui en sabia treure profit. Era una llengua coherent, gens pretensiosa, popular i genuïna, que ell dominava de natural. No és estrany que l'irritessin tant els banderers de la llengua, pretesament-popular, coneguda per *català light*. Alhora era una llengua correcta, en què qualsevol anomalia hi era una transgressió estilística –deliberada. I és que se'n sentia molt segur, de la llengua que feia servir. Que era una llengua de primera –tant com la seva «llengua», que no és ben bé igual, com solia recalcar.

Ramon Barnils, cinc anys després

Col·lectiu Contrastant | www.contrastant.net

Cinc anys després de la mort de Ramon Barnils, es pot constatar que d'una banda s'ha intentat salvar-lo de l'oblit mitjançant la institucionalització d'un premi de periodisme d'investigació i d'una associació de periodistes que porten el seu nom. D'altra banda, però, també s'ha de dir que a la pràctica diguem-ne quotidiana el periodisme d'investigació no existeix al nostre país. Ho impedeixen, entre d'altres raons, les característiques estructurals del funcionament dels mitjans, les seves dependències econò-

miques i les seves fidelitats polítiques. Per exemple, aquesta mena de periodisme demana temps i paciència, la qual cosa implica al seu torn que les empreses mediàtiques estiguin disposades a invertir-hi diners. Sempre serà més barat, i menys arriscat, per a l'empresa mediàtica que es continuïn construint textos periodístics a partir de declaracions, teletips o dossiers proporcionats per gabinets d'informació.

Un altre aspecte en què s'ha avançat molt poc és en la construcció d'un sentit comú nacional (català). Cal tenir present que en qualsevol país del món és cabdal la contribució del discurs periodístic en la construcció del sentit comú nacional. Sens dubte, han aparegut noves fornades de periodistes que tenen ben clar quin és el seu marc nacional de referència i ho intenten portar a la pràctica en els seus discursos periodístics. Ara bé, també és cert que hi ha noves fornades per a les quals Espanya o França continua sent aquest marc nacional referencial. A més, tenen l'avantatge que l'elit periodística catalana, la que és al capdavant de la majoria dels mitjans que viuen i treballen als Països Catalans, hi comparteix el mateix sentit comú espanyol o francès. Només cal mirar els informatius de TV3 per adonar-se de quin és el marc nacional referencial absolut a partir del qual s'elaboren (jerarquia de les notícies, temàtica, estadístiques, designació dels agents, etc.). En conseqüència, el sentit comú català és encara força invisible als mitjans del nostre país.

L'humor de Barnils

Josep Maria Fonalleras, escriptor

Seria injust afirmar que amb Ramon Barnils va morir una certa manera de fer periodisme, de ser periodista. El llegat més transcendent d'en Ramon, és a dir, el que tindrà més transcendència, és justament l'entusiasme que era capaç de compartir, la confiança que sabia transmetre. Sempre faltaran actituds radicals que ens facin despertar de la migdiada, però en tots aquells a qui va fer de mestre, en tots els que va lloar i agrair i felicitar i encoratjar, la figura de Barnils continua viva. Potser hi trobo a faltar, més enllà de la crispació que ell molt sovint argumentava, una punta de l'humor que també tenia com a divisa. L'humor és la forma més intel·ligent de combatre l'esultícia. I això, en Ramon ho sabia. I tant que ho sabia.

Sense embuts

Enric Gomà, guionista

Quan un escriptor mor, deixa tot d'amics, parents i admiradors que es dediquen a vetllar-ne l'obra literària i el bon nom mitjançant entitats, associacions, conferències, articles, premis i, en el millor dels casos, xocolatades. Tots ells són gent que el va estimar i, de vegades, admirar. Ramon Barnils n'és un cas, com tants n'hi ha. Per tant, res més lluny de la meua intenció que trencar la solemnitat i l'emoció d'aquests honors funeraris.

Però, en atenció a Ramon Barnils, crec que val la pena parlar sense embuts: per una banda, i pel que recordo dels articles que li llegia a *El Temps*, escrivia amb un estil molt

enfarfegat i hi desplegava uns raonaments més aviat pintorescos, en els que sovint agafava el rave per les fulles, si se'm permet l'expressió hortofructícola.

I a la ràdio, en canvi, s'expressava amb un humor fresc i gamberro, amb una vehemència i una agilitat que eren d'agrair. A Catalunya, la majoria d'escriptors, d'agents culturals, acostumen a trepitjar ous i no abandonen mai aquell posat d'alt funcionari de duanes.

Ara bé, el pitjor que se li pot fer a Ramon Barnils és considerar-lo «un dels nostres», perquè ja veig el seu nom brodat al penó de la Confraria de la Santa Independència.

I tu què, ¿Flaubert o Stendhal?

Mercè Ibarz, escriptora

Escriure és transcriure i fer-ho sobre Barnils és passar un àlbum de fotos. Es feia llegir. Fins quan veies que ni ell no sabia com acabar l'article, fart de l'estat de coses. No simulava res. Fer-se llegir, el primer deute i el darrer. És una de les herències de Barnils més aprofitada pels escriptors de premsa que pels periodistes. ¿Que no hi ha diferència entre uns i altres? Potser no. O poder sí. Intempestiu, ell t'ho plantejava així: I tu què, ¿Flaubert o Stendhal?

En Barnils i la ràdio

Quim Monzó, escriptor

Vaig descobrir el nom de Ramon Barnils d'adolescent, quan, tot d'un plegat, la seva columna «A media luz» va substituir «El día de siempre», que firmava Joan de Sagarra al *Tele/eXprés*. Vaig pensar que havia de tenir coratge per acceptar una proposta així, d'on és tan fàcil sortir-ne malparat. El vaig conèixer més tard, quan feia de director suposat d'*Ajoblanco*; suposat, perquè el director efectiu era Pepe Ribas i, de fet, el que feia en Barnils era deixar el carnet de periodista que s'havia de presentar a les altes instàncies per poder fer legal una publicació. Després ens vam trobar a *Amb potes roses*, la revista que es feia una nit a la setmana al primer pis del restaurant dels Solé Sugranyes. I d'allà als bars. El recordo una matinada, al mig del carrer Argenteria, amb Pau Riba i Jaume Sisa, burxant en Riba a base de dir-li que si en Sisa era algú era perquè ell s'havia deixat menjar el terreny, cosa que des de cap punt de vista era veritat, però que en Barnils era capaç de creure's.

El 1983 la Generalitat va començar a muntar Catalunya Ràdio i l'equip que duia endavant el projecte –Jordi Costa, Josep Maria Francino, Florenci Surroca...– va encarregar a Jordi Vendrell que preparés un programa. En Vendrell va telefonar en Barnils, per una banda, i a mi, per una altra. Que si hi volíem participar. Jo, a part d'escriure històries, traduïa llibres. En Barnils, a part de traduir llibres, treballava a l'agència Efe. I un programa de ràdio nocturn era l'excusa ideal per tornar a casa encara més tard. De manera que vam dir que sí.

Vam començar a trobar-nos el juny del 1983, però el programa no va començar fins al setembre. Es deia *El lloro, el moro, el mico i el senyor de Puerto Rico*. Diuen els nostàlgics que un programa «tan lliure i tan trencador» com aquell seria impossible, ara. Però jo estic convençut que, actualment, no s'aguantaria gaire per enlloc, perquè en dues dècades la ràdio ha canviat moltíssim i semblaria arnat. No tan arnat, en canvi, semblaria *El mínim esforç*, el programa que vam fer després, a la tarda. Quan *El mínim esforç* va passar a millor vida, en Barnils va anar a la tertúlia del noticiari nocturn de Ramon Pellicer, on en general compartia micròfons amb Antoni Ribas i Jordi Barbeta, tot i que hom recorda una baralla antològica amb Xavier Domingo sobre les virtuts de les nòvies de l'un, les dones de l'altre i les noies que anaven al bar Mas i Mas, pels insults emesos en el transcurs de la qual l'emissora va amonestar formalment en Barnils i em sembla que el va suspendre de sou durant un temps.

De tots els programes de ràdio en què vam col·laborar, el que encara ara, quan l'escoltes, s'aguanta perfectament és *Albània*. Era mitja hora setmanal que, la mitjanit del dimarts, fèiem Ramon Barnils, Sergi Pàmies i jo. En Barnils hi tenia dos espais. Un es titulava «Actualitat i sentiments». L'altre, «Grans moments de la història de la humanitat». Però els Jocs Olímpics del 1992 s'acostaven, inexorables, i tothom va ser recol·locat –per no dir disparat– en molt diverses direccions. Si no m'equivoco, en Barnils va anar a parar a la tertúlia de *L'Orquestra*, una altra vegada amb Jordi Vendrell; però no ho tinc del tot clar, perquè s'havien anat distanciant. Després, quan el pes de la socioconvergència va caure implacable damunt del programa –i al Vendrell el van amagar durant uns anys–, en Barnils va passar a *Postres de música*, amb Josep Maria Solé i Sabaté.

També hi ha les col·laboracions a la programació d'estiu. Un any, amb Sílvia Tarragona, en un magazine titulat *Sota la palmera*. La missió d'en Barnils era fer un comentari sobre els animals de companyia. Ara el gat, ara el gos, en acabat el periquito... Durant setmanes, a les barres dels bars, a tothom que el volgués escoltar li explicava que la cunyada seria un dels animals de què parlaria. De manera que, quan va arribar el dia, Sílvia Tarragona li va preguntar: «¿l'avui, de quin animal de companyia ens parlaràs, Ramon?». Ell va contestar: «De la cunyada». Es va fer un silenci que va durar segons. Sé que en moments així era singularment feliç.

Ramon Barnils. La veu i el solc

Lluís Muntada, escriptor

De cop i volta em vaig adonar que llegia els articles de Ramon Barnils amb la veu i les inflexions de la veu de Ramon Barnils. La lectura és un acte suprem i alhora hipnòtic, l'afirmació d'una sobirania personal que molt sovint serveix per reconèixer un sotmetiment, per declarar la teva servitud al gaudi, a l'admiració, al refús, o a aquesta forma superior de la veritat que és la bellesa. La veu cavernosa de Ramon Barnils arrossegava (què coi *arrossegava*, arrossega!) un atribut primordial: sempre està a punt de transparentar-se, d'induir-te al sarcasme, és a dir, a punt de raptar-te per endur-se't cap a la regió del diàleg on la seriositat s'enjogassa, on les veritats són importants però no excessives i on l'escepticisme és l'únic requisit per poder continuar-te sentint viu, aproximativament *lliure*. No sé llegir els articles de Ramon Barnils sense la seva veu.

Amb motiu d'algun enterrament, partença o jubilació, tots hem pogut sentir aquell comentari sinistre de «no hi ha ningú imprescindible». Qui sostingui això, n'estic convençut, és una persona perillosa. És un psicòpata ideològic per a qui els horitzons finals de les seves quimeres tenen un valor més alt que els atributs irrepetibles i la vida de les persones singulars i concretes. «No hi ha ningú imprescindible». ¿És prescindible la veu que afirma aquesta barbaritat? Per saber que Ramon Barnils era imprescindible no calia la prova atroç de la mort. Però de la mateixa manera que les tombes de Pompeia exalten el buit –l'espai balmat que hi van deixar els cossos–, el caràcter imprescindible de Ramon Barnils s'expressa a través de les granítiques formes de la seva absència. Trobem a faltar l'emoció que encomanava Ramon Barnils, el seu instint verbal, la seva gosadia, el caràcter imprevisible de les seves digressions i l'únic credo veraç que lleguen els honestos: entendre que la raó es nodreix de passions. Barnils va exercir un mestratge silencios. Més enllà de les seves opinions materials, ens va llegar una manera desacomplexada i natural d'abordar els fets, una moral que consisteix a guardar-se obediència i fidelitat a un mateix. Sovint, quan les tertúlies radiofòniques exalcen l'obscurantisme academicista dels que edifiquen altars a una presumpta Raó objectiva que (oh casualitat!) sempre coincideix amb la Seva Raó subjectiva, m'agafa un perillós atac de malenconia. Aleshores el mal i el lenitiu són la mateixa cosa. Enyoro el programa *El lloro, el moro, el mico i el senyor de Puerto Rico*, o uns *Postres de Música* en què les veus assaonades de Barnils, Modest Prats i Biel Majoral, entre d'altres, hi tenien un lloc. Quan es palpa el triomf aclaparador de l'espanyolisme –tan secundat per sectors que s'autoanomenen *no nacionalistes*–, un tendeix a reconèixer que és veritat que anem damunt les espatlles dels gegants i que amb el tità Barnils tot o gairebé tot hauria estat diferent. Com a mínim més divertit. I, per tant, més net i intel·ligent. Quan un evidencia que els diaris i mitjans de comunicació aspiren a esbossar una Teologia, que les editorials de diari són una cosa molt propera a les escuderies de cotxes, que la invasió partidista de la política pot acabar estroncant la riquesa de la reflexió política (els debats televisius, radiofònics o les col·laboracions en els diaris es decideixen bàsicament en funció de satisfer les quotes ideològiques o de partit), un rep l'alè encara calent de la veu de Ramon Barnils. Ara que el president de la Generalitat diu que potser sí «que serà bo que Madrid ens *corregixi* l'estatut», ara que el president del govern central es passa pel folre el compromís amb la seva pròpia paraula, ara que el Parlament de Catalunya elabora un projecte d'estatut perquè al capdavant l'executiu del govern central acabi esgrafiant el projecte d'estatut que hauria d'haver proposat el Parlament de Catalunya (ja ens podíem haver estalviat el bus de l'estatut!), ara que la xenofòbia contra els catalans és gratuïta i qui sap si acabarà desgravant a hisenda, ara que un president del govern central decideix no fer públiques les balances fiscals i d'aquesta manera no oferir els mecanismes que en part podrien desactivar la xenofòbia, ara que la Consellera Montserrat Tura mostra estranyesa i no troba *gens normal* que «a Berga hi hagi *tants* casals independentistes», ara que el PP abraça projectes colpistes, ara que CiU intenta créixer alimentant-se de l'humus de la seva pròpia problemàtica, ara que ERC es desdibuixa en un perillós tombant *amateur* de la política, ara que Iniciativa per Catalunya subratlla una política encartonada per la cultura de l'eslògan, ara que els vells resistents antifranquistes i *antidretans* gaudeixen de sinecures, ara que ja tenim una aristocràcia d'esquerres, ara que (d'altra banda, com sempre) els governants actuen amb un paternalisme autoritari i *tenen a bé* pensar i decidir per nosaltres, ara que el nacionalisme català és reduït a una etapa de minoria d'edat mental o a una simple patologia psicològica, ara que els mit-

jans de comunicació proscriuen i censuren sense que ningú gosi alçar la veu per dir que proscriuen i censuren, la veu de Ramon Barnils s'esponja i reverbera des del silenci. Creix. Com deuen créixer les estàtues invisibles, que potser ja són més grans que el mateix món que les encabeix. El buit també erosiona i esculpeix. Barnils, profeta amb rialla, ens va precisar allò que havia de ser dit encara que ningú no ho digués. «L'enyorem» és una expressió massa malenconiosa. ¿Com podem enyorar-lo si ni els fets ens ho permeten? Aquesta deu ser la seva broma pòstuma.

Rellegir Barnils

Manel Ollé, crític literari i professor de la UPF

¿Quin sentit té rellegir, passats els anys, els articles d'un periodista de pura raça com Ramon Barnils, que anava al gra, que pretenia bàsicament fer un periodisme d'opinió bel·ligerant, sorgit de la immediatesa, poc donat a la floritura o l'exercici d'estil? Només cal triar a l'atzar qualsevol dels articles de Ramon Barnils compilats l'any 2001 per Carles Serrat en el volum *Articles* (La Magrana) per adonar-se que rellegir Barnils és una manera justificadíssima de passar el temps.

No és pas la justesa dels adjectius, ni la brillantor de les argumentacions, ni la originalitat de les perspectives el que fa perdurables els articles de Ramon Barnils. Arriben a la literatura per una altra banda. En una professió periodística predominantment indocumentada, mesella i disciplinada; dominada pel columnisme clònic, estacional i tot sovint superflu, la veu personalíssima de Ramon Barnils, sempre expressió de si mateixa, independent i directa, acaba arribant al territori literari pel costat del testimoni personal. Un testimoni necessari, que cal preservar. On hi batega la contingència d'un present fugisser que s'hi reflecteix, però també l'armadura consistent d'una veu i una rialla un pèl enrogallada i sardònica, on s'hi xifra no tant una ideologia ni una manera de veure el món com una manera de *viure* en el món.

Dels milers d'articles que va escriure Ramon Barnils durant tres dècades de dedicació continuada al periodisme, Carles Serrat en va triar amb molt bon criteri una sèrie de breus columnes d'opinió. Caldria ampliar l'aposta i posar en circulació més material. I és que Barnils no s'entreté en subtileses, més que la ironia practica el sarcasme. Entronca amb la tradició del periodisme satíric de publicacions com *El be negre*. El vitalisme, la mala llet i sobretot l'esgrima incisiva marquen els colors canviants de la prosa periodística de Ramon Barnils. Escrivia des d'una catalanitat sense complexos i amb un tarannà llibertari molt allunyats de l'habitual i apegalosa malenconia nacional. No s'estava d'incomodar i de furgar ferides, i això s'agraeix. No sabia de patums ni de silencis tàctics, no se sentia deutor de cap de les renúncies de la transició. I tampoc s'estava d'elogiar, aquells que, lluny de la fantasmada dominant, li mereixien respecte: Gabriel Ferrater, Vicent Andrés Estellés...

Mots encreuats per a Ramon Barnils

Màrius Serra, enigmista i escriptor | www.mariussera.info

El que millor em serveix per parlar breument de les aportacions de Ramon Barnils al periodisme català és una graella de mots encreuats.

En primer lloc, pel llenguatge. Barnils va traslladar al pujolisme el llenguatge punyent de l'antifranquisme. De vegades abrupte, sovint tendent a l'exabrupte, però sempre directe, eficaç, depurat, clar. I ho va fer en català. Un català alliberat de la pudor d'hòstia que Gabriel Ferrater havia ensumat en boca del professor Badia Margarit quan un matí, en ple examen oral, Badia havia retret al poeta que l'alè encara li feia pudor d'alcohol. El llenguatge de Barnils –que havia fantasiejat amb fer una biografia de Ferrater– no tenia res a veure amb la correcció política, just quan aquesta començava a néixer, però venerava la correcció gramatical. Amb l'eina del llenguatge ben esmolada, l'autocensura de Barnils anava sempre per sota de la mitjana.

Un altre element dels mots encreuats que me'l recorda és la graella. Molts companys de viatge de Barnils, periodistes i no, anaven (i van) per la vida amb una plantilla ideològica molt fèrria. Una de les aportacions de Barnils va ser la independència de criteri. Això el va permetre trepitjar sovint frontera, tant a Catalunya com al País Valencià, provant de dinamitar els prejudicis que el fanatisme dels plantillatinents anava escampant pertot. Barnils mai no va incórrer en l'error més flagrant de molts periodistes autoanomenats *progressistes*: considerar que tot el nacionalisme català estava tallat pel mateix patró i que el nacionalisme espanyol no existia. Barnils s'enfrontà a aquesta idea dominant entre la intel·lectualitat catalana amb les armes de la ironia i el sarcasme. La mera descripció de la realitat ja li permetia construir paradoxes de primera.

També la doble escriptura dels mots encreuats, en horitzontal i en vertical, pot remetre a la seva insistència impertinent a relacionar els elements de l'actualitat amb les fondes arrels de la història. Barnils no feia un periodisme pla. Partia de l'actualitat immediata, però se submergia ben profundament en la tradició històrica i després provava d'extreure'n alguna conclusió original.

Finalment, la icona del quadret negre, tan utilitzada pel seu amic Tísner, serveix per caracteritzar Barnils com un navegant pirata de l'era predigital. De fet, Ramon Barnils va ser *hacker* sense saber-ho.

El contrapunt

Manuel Trallero, escriptor

El procés de santificació de Ramon Barnils és un fet irreversible, és a dir, s'està convertint en una relíquia. Jo només tinc un record i mig del periodista, anatema del funcionari que va esdevenir més tard a Catalunya Ràdio, on lluí una antipatia a prova de nòmina. Algú em va explicar –juro que no recordo qui– que, anant amb en Barnils en cotxe per les terres de Lleida, van passar per davant d'un *puticlub* de carretera que es

deia «El Cocodrilo», i el periodista es va adreçar al conductor i li va plantejar una qüestió ben sensata: «T'imagines que et fan un *francès* en un lloc que es diu "El Cocodrilo"?». No vam coincidir més fins que Jaume Barberà ens va enfrontar a TV3 per debatre el tema de les seleccions esportives de Catalunya. Abans del debat, ell es va cruspir tots els canapès mentre fumava unes cigarretes «toscanes» que tenien un efecte letal. Al plató va fer diana i va assegurar que no hi hauria seleccions mentre Convergència seguís al poder. No ens vam veure mai més, i no m'agradaria acabar els dies com ell: el periodista que va ser un dia.

Quatre referències

Matthew Tree, escriptor

Tinc quatre referències concretes, pel que fa a Ramon Barnils.

Primer: als articles de Quim Monzó dels anys vuitanta, en Barnils hi sortia amb una certa freqüència, descrit, amb afecció, com una mena de sàtir intel·ligent.

Segon: en les transcripcions reveladores de les entrevistes que en Barnils, Jordi Vendrell i el mateix Monzó feien a diversos personatges al programa *El lloro, el moro, el mico i el senyor de Puerto Rico*, on en Barnils és qui fa els comentaris més incisius. Per exemple, a Pere Calders: «Tu tens una pega, Calders: ets massa bon noi».

Tercer: m'han explicat que en Barnils anava amunt i avall defensant el dret del país a la independència en una època en què fer coses d'aquestes no estava gens de moda i menys per a un periodista mordaç com ell. Intueixo que aquelles xerrades devien ser tan fascinants com lliures dels llocs comuns que solen sorgir com bolets quan es parla d'aquest tema.

Quart: tinc entès que per fer els seus articles ja tirant cap a llegendaris per a la revista *El Temps*, feia servir un sistema peculiar: escrivia tot l'article i tot seguit en treia el primer paràgraf perquè, al seu parer, gairebé sempre sobrava. Puc pensar en més d'un a qui no li aniria gens malament fer el mateix.

En fi, el que em sap greu és no haver conegut Ramon Barnils en persona perquè estic segur, seguríssim, que com a persona devia ser especial, molt especial.

NOSALTRES ELS TERRORISTES

> Pau Riba

www.pauriba.com

Pau Riba (1948). Majoritàriament conegut per la seva faceta de cantautor, amb discos com el cèlebre *Diòptria I i II* (1968–69), també ha publicat textos de més o menys extensió gràcies a la seva facilitat per relacionar-se i jugar amb el món de les lletres. Ho podeu comprovar, per exemple, en llibres com: *Al·lolàlia* (Proa, 1999), un recull d'articles sobre «timologia» (invencions lliures sobre els orígens dels mots); *Ena* (Quaderns Crema, 1987), una excel·lent i iconoclasta novel·la; *Lletrrada* (Proa, 1997), un recull de totes les lletres de les seves cançons. Nét de Carles Riba i Clementina Arderiu, ell mateix diu que la facilitat per jugar amb les lletres li ve per via intravenosa, a través de l'àcid desoxiRibanucleic. Aquest text que publiquem ha estat autoeditat per l'autor en forma de llibret i únicament es comercialitza després de les seves actuacions; i va ser redactat el passat mes d'octubre del 2005, mentre l'autor es recuperava d'una pneumònia.

1 L'11 S, l'atemptat terrorista a les Torres Bessones de Nova York, va ser una representació –certament espectacular, de cara al món i a gran escala– de la carta número XVI dels arcans majors del Tarot. La que duu per nom La Torre i significa daltabaix, esfondrament de l'ordre establert, restabliment de les energies que harmonitzen el superior amb l'inferior. I no només això. També va ser la destrucció simbòlica i en càmera lenta de Jaquin i Boaz, les columnes que guardaven l'entrada del Temple de Salomó, que simbolitzen els dos principis i estan relacionades amb la carta II, La Papissa, i amb els bessons astrològics.

2 L'esfondrament dels principis ve a sumar-se al tan airejat ocàs de les ideologies: si dreta i esquerra significaven ja poc, bo i dolent, positiu i negatiu, acceptable o inacceptable, significaran a partir d'ara encara menys. La irrupció de Bin Laden i el terrorisme kamikaze no tan sols s'ha carregat els valors tradicionals de què es nodria la figura del revolucionari romàntic i sentimental en lluita per la defensa dels oprimits i els desvalguts, sinó que –sobretot– ha dinamitat els principis bàsics de l'ètica i la moral damunt els quals semblava tenir coixí la condició humana.

3 El missatge d'aquesta nova forma de lluita passa, per una banda, pel sacrifici impertèrrit d'innocents i, per una altra, pel sacrifici silenciós, desdramatitzat, d'un mateix –la immolació voluntària–: combinació perfecta per a una eficàcia implacable, impol·luta (a penes deixen rastre, no queden culpables directes, no queden executors que puguin sentir-se culpables) i d'efectes cúbics, ja que sotraga físicament, èticament i sentimentalment. Sobretot sentimentalment. Toca la fibra més sensible. Commou al més profund. Arrenca els sentiments més bàsics.

4 Però també els enfronta, ens enfronta, amb la raó. Per ser eficaç en la seva lluita –i creieu que ho és, que aconsegueix amb plenitud el seu propòsit... al punt que té el món entre l'espasa i la paret (parlant-ne, elucubrant, escagallonnant-se) i que, en honor a la veritat, hem d'acceptar que, si més no a hores d'ara, està guanyant la partida–, el nou terrorisme ha hagut de despollar-se de tot sentiment i deshumanitzar-se. Posar en qüestió el valor de la vida –la vida en si, pròpia o aliena–, i posar en qüestió el valor de l'ésser humà; la solidaritat, la pietat, la intel·ligència.

5 Això vol dir que la lluita es planteja a un altre nivell. Un nivell no material que deixa perplex el nostre tan arrelat paviment materialista. Des que la seva arma és el suïcidi, el nou terrorista no ho fa per diners. Ni tampoc no ho fa pel poder o la glòria terrenal. En no poder participar del resultat del seu acte, la seva motivació ha de ser per força altruista: actua en funció d'un futur que ell no viurà, perquè altres puguin fruir-lo. És un místic, i segueix sent idealista, i creient: creu en un nostre futur d'aquí i en un seu futur d'allà, del més enllà, on Allà li ofereix complaença.

6 ¿Com agafar-lo? El seu resultat és una devastadora destrucció assassina... a més d'inhumana, immoral, inacceptable. Però lluny de la cobdícia o l'ànsia de poder, el que el mou és un sentiment humanístic, altruista i temorós de Déu. És ingenu i no apte per a la maldat –que posa com a condició poder assaborir-ne el fruit. De totes les possibles causes relacionades amb trastorns de personalitat, consciències alterades i abduccions mentals que puguem imaginar, la ira venjativa és potser l'única que li escau. I encara, de caràcter abstracte. De filiació divina.

7 És clar que las causes s'han d'anar a buscar més amunt. O més endins. ¿Bin Laden? ¿Un psicòpata fanàtic, pervers, i fal·laç instrumentalitzador de l'islam per satisfer la seva fúria assassina? ¿Un sàtrapa pervers que es riu de tots i saliveja

destruint-nos? No sembla tampoc ser aquest, el seu retrat. Si als executors els hem de considerar purs instruments seus, a ell –a qui potser sí que se li poden imputar ànsies de poder o grandesa... tot i que difícilment cobdicia– l'hem de considerar un mer catalitzador del fenomen: la utilització del magnicidi kamikaze.

8 Bin Laden es trobava a la cruïlla senyalada en el moment apropiat i ha esdevingut la cara visible, mediàtica, del terrorisme, així com als Beatles i als Rollings els tocà ser-ho de la revolta dels joves. Però, per descomptat, ni és l'inventor del terrorisme ni tampoc de les immolacions rituals. Per no ser, ni tan sols sabem si existeix, si és una persona real o una entitat fictícia. A efectes pràctics no és res més que una entelèquia rere la qual s'aixopluguen i s'uneixen les mil variants d'un fenomen nou que sí que existeix però que, en tot cas, és generat més enllà d'ell mateix.

9 Rebutgem un xoc de civilitzacions però visualment la cosa se'ns presenta com una agressió de l'islam contra el cristianisme i el judaisme; religions, totes tres, que defensen un sol déu, el nom del qual no coincideix, i l'àrea d'influència de les quals és distinta: podríem dir que el cristianisme s'expandí pel nord i cap a occident mentre que l'islam ho féu pel sud i cap a orient, sempre prenent el Mediterrani com a ull d'aquest cicló espiritual, i que el judaisme perdé la terra i sofrí una diàspora que el feu medrar per tot arreu amb la fixació obsessiva d'obtenir recursos per recomprar la terra.

10 A part de compartir llibres sagrats i origen, cristianisme i judaisme estan units per l'aliança política i militar que els permeté reconquerir la terra promesa –Palestina, un feu de l'islam– i sotmetre a mà armada els seus legítims propietaris. A més d'un conflicte teològic és, doncs, un conflicte geopolític, econòmic i ètic. ¿No són prou elements definitius de la idiosincràsia civil com per parlar de xoc de civilitzacions (o, més ben dit, subcivilitzacions, ja que la globalització les fa dependre totes d'un mateix i únic sistema econòmic mundial, encara molt més determinant)?

11 La dinàmica històrica té les seves pròpies lleis i la falta de perspectiva distorsiona els fets, que queden sotmesos a posteriors interpretacions i reinterpretacions però que, vistos en vertical, no deixen de ser el que són (que a voltes és el contrari del que un vol que siguin) ni estan mancats de coherència. En aparença vénen donats per una màgia del devenir –no sempre, com en aquest cas, perversa, o diabòlica– que, a falta de millor concreció, anomenem atzar, la força del destí: quelcom indesxifrabable. En realitat el que fem es obstruir la intel·ligència. No voler saber.

12 Però sabem. Sabem que el terrorisme no és altra cosa que la cristal·lització –la concreció última– del model de civilització obscè, corrupte i terriblement injust que occident, el bloc cristianojudaic, pretén imposar a la resta del món. Una supuració, una excrescència cristal·lina les facetes de la qual reflecteix

xen amb tota fidelitat els esquemes vils del nostre modus operandi, les nostres escales de valors, la nostra moral injustificable. El terrorisme és la fi d'un camí de permisivitat autoexculpatòria emprès ja fa segles per la societat d'occident, instal·lada en el cofoisme.

13 Un crit d'atenció. Una clara mostra de l'infern en què ens podem trobar si travessem les portes davant les quals hem arribat, un límit que el progrés civilitzador estreny cada cop més, ans no eixampla, però que la ferocitat salvatge del liberalisme polític i econòmic pretén ignorar a base de minimitzar i fins i tot anul·lar qualsevulla consideració que no estigui directament relacionada amb l'increment il·limitat del guany i l'exaltació materialista, que divinitza el diner, sacralitza l'ambició i es basa en la llei del més fort. La força bruta, la potència militar. La prepotència.

14 El terrorisme neix al si d'una civilització deshumanitzada, paranoica i renegada de la pròpia natura, que té el cul instal·lat en la por. Des de la por física davant la creixent hostilitat del medi natural –començant pel pa, que val calés i els calés s'obtenen d'un treball que escasseja, i acabant pel part, que fa mal i desfigura el cos– fins a la por metafísica davant les creacions mentals –des del «què diran» fins al suplici d'uns inferns inconcebibles–, passant per la por irracional a nosaltres mateixos, absurdament enfrontats per una competitivitat agressiva i malaltissa.

15 La nostra és una civilització que trafica amb la por. La ven, la compra, la magnifica; especula amb ella. La comercialitza. Ha deixat que ho impregni tot i que esdevingui modus vivendi d'una immensa part de la ciutadania. El percentatge d'indústries que viuen de la por és elevadíssim. L'argument, però, és la seguretat. (La por és tabú; ni s'esmenta.) El que ven, el que venç i convenç, el que esdevé eina de domini i moneda de canvi tant pels poders fàctics com per l'economia és la seguretat, una paraula màgica que fa que combreguem amb rodes de molí.

16 Tenim la Seguretat Nacional, amb tota la indústria militar, armamentística i d'intel·ligència (sí, així n'hi diuen!); la Seguretat Social, amb tot l'entramat hospitalari i la indústria farmacèutica, que no exclou el narcotràfic; la Seguretat Ciutadana, que inclou els cossos de seguretat o forces repressives a més dels mecanismes de prevenció, la seguretat vial i la indústria dels cinturons de la seguretat personal, que inclou panys i forrellats, alarmes, bancs, caixes fortes i tot el merchandising de la defensa personal; tenim les com-panyies asseguradores, que ens asseguren contra tot...

17 Tot és trola, per descomptat. A l'hora de la veritat, el degoteig de desastres i desgràcies és tan constant que ni el més ruc (o ric) no és capaç de pensar que, sense seguretat, podria ser pitjor. (De fet seria igual, ja que viure i morir, aparèixer i desaparèixer, estan condicionats pel devenir atzarós del que en diem histò-

ria i són fonament de natura –aquesta natura nostra de la qual estem renegant, ens estem apartant, i a la qual estem declarant absurdament la guerra amb arrogància poc menys que suïcida–.) Però això és ja una evidència en procés de fer-se invisible.

18 Són tants els que d'una manera o altra viuen d'això, és tanta la pressió mediàtica i tan enorme l'entramat dels múltiples interessos creats a l'entorn de la seguretat, estem ja tan atrapats en el seu engranatge imparable, que la cosa no té volta de full i no queda més remei que preservar la por. Difondre-la, fomentar-la. Vendre-la. I per vendre-la sense esmentar-la s'ha de mentir. Ha de mentir el venedor i ha de mentir-se el comprador. Heus aquí un altre ingredient bàsic de la ràpida degradació que ens afecta mentre, cofois, mirem el cel estrellat... (i violent) de Hollywood.

19 La nostra civilització ha fet arrels en la falsedat. Ja res no es diu pel seu nom, res no s'explica amb claredat. L'eufemisme i la metàfora substitueixen la realitat i la mentida campa pels seus furs: currículums falsos, contractes ficticis, negocis fraudulents, espots enganyosos... Fins i tot la classe política s'atreveix ja a mentir-nos com si fóssim imbècils per portar-nos als horts més pestilents, i ho fa amb tota impunitat perquè sap que no passa mai res, que és ja quelcom socialment acceptat. La mentida és ja tan voluminosa, a més de tan habitual, que la seva inèrcia no té aturador.

20 La nostra és una civilització arrogant, prepotent, egoista, xenofòbica, menyspreadora i agressiva, però per damunt de tot és una civilització que s'enganya a si mateixa. Una civilització que, lliurada al vici complaent d'emascarar amb humor i vel·leïtats gracioses el que ja de cap de les maneres no pot acceptar, pinta la pròpia realitat amb els lluentons d'una conveniència obtusa... fet que equival a: ceguesa; negació de la realitat; rebuig de la veritat; fallida moral. Estupidesa. Impossibilitat de copsar el grau de la pròpia participació o responsabilitat en els fets. Alienació.

21 Si no, què: ¿per ventura no és terrorisme, i en grau superb, llançar bombes capaces d'anorrear ciutats senceres, centenars de milers de ciutadans indefensos –moltíssims, sempre moltíssims més que el pitjor atemptat d'Al Qaida–, per immediatament iniciar-ne la fabricació en sèrie, competint entre països i burlant-se dels propis tractats de no proliferació, disseminar arsenals urbi et orbi capaços d'anihilar el planeta, instaurant així el terror nuclear i penjant sobre els nostres caps l'espasa de Dàmocles d'una destrucció massiva? El destí del que es fabrica és el seu ús, ¿no?

22 ¿I que potser no és terrorisme, d'efectes retardats i cuinat a foc lent, el fet de riure's cínicament de les prediccions científiques, fer la viu-viu amb la contaminació ambiental, desatendre els indicis evidents d'un canvi climàtic,

minimitzar la incidència de l'efecte hivernacle i comprar i vendre el dret de rics a pol·lucionar en lloc d'acatar el protocol de Kyoto, hipotecant així el futur dels propis fills –les generacions futures– i tot per no cedir ni un sol dels seus privilegis primermundistes, dubtosament obtinguts a base de vampiritzar el tercer món i el món a seques?

23 ¿Per ventura tampoc no és terrorisme apadrinar cops d'estat i subvencionar dictadures de sàtrapes desbocats i pervertits capaços d'assassinar milers i milers de dissidents, mers sospitosos, i torturar, denigrar i «fer desaparèixer», en nom del cul, homes i dones, i infants... per finalment acabar traficant amb els nadons de les «desaparegudes»? ¿No n'hi diuen règim de terror, d'això? ¿I no n'hi diuen també terrorisme d'estat a l'esportiva pràctica dels assassinats selectius i l'ús apassionant d'agents secrets –sicaris i assassins a sou– dotats de llicència per matar?

24 ¿I l'ús indecent de la força bruta –gallardejant de tecnologia punta, fent-se autopropaganda, venent-nos espots de la seva «eficaç» maquinària bèl·lica– per envair països sense respectar ni la població civil (les víctimes innocents són danys col·laterals, una pena) ni la riquesa cultural o històrica ni cap altre futilesa, destrossant-los de cap a peus... simplement per espoliar-los dels seus recursos –és a dir, atracar-los a mà armada i sense contemplacions? ¿Per ventura això tampoc no és terrorisme? ¿I no és un terrorisme anterior al terrorisme i molt pitjor que el terrorisme?

25 Els ingredients són els mateixos: lesa humanitat, manca de sentiments, crueltat, destrucció total i sistemàtica, utilització de tercers, matança indiscriminada d'innocents –sí, sí, això que per nosaltres és el *súmmum*, el *novamás* de la depravació, el terror cec (el nostre terrorisme no es queda mai curt davant el seu... ans al contrari)–; però les diferències són també notables. En primer lloc perquè en nosaltres no hi ha ni ombra de fe, d'humanitarisme o de justícia: ho fem només per ambició pura i dura, per l'avidesa d'un poder sense límits i una riquesa desmesurada, denigrant.

26 En segon lloc perquè nosaltres sí que ho fem amb maldat: tant els instigadors com els executors són professionals ben pagats i amorals que, lluny de deixar-hi la pell, ho fan amb vocació de continuïtat i amb la intenció clara d'obtenir-ne un rèdit personal, d'allò més indecent i al més curt termini. Ni gota d'altruisme. Ni el més lleu afany de justícia o reivindicació. El nostre terrorisme no té missatge ni res que el justifiqui: és tan sols la peça clau d'una monstruosa maquinària politicoeconòmica basada en l'espoliació dels desvalguts i un control vergonyós de la riquesa.

27 En tercer lloc per la insinceritat: per la vaporosa escuma verborreica repuntada d'infantils moralines i caòtiques excuses amb què es disfressen els objectius i es tapen les vergonyes dels instigadors, per una banda, i per una altra, la manca de valentia (digueu-n'hi abúlia, desídia, cansament, falta d'interès,

covardia, passotisme... correcció política), que impedeix una censura clara i explícita dels fets per part de la ciutadania, que prefereix mirar-se la palla del melic mentre el món esclata al seu voltant i la humana convivència no fa més que fer-se miques.

28 Una ciutadania voluntàriament cega que, en la seva fatal ceguesa, no s'adona del pitjor de tot, que és el fet simple i terrorífic que, des que legalment i solemne els instigadors passen per ser els nostres representants i no executen altra cosa que la nostra voluntat sobirana –la del poble, la de la ciutadania–, això ens en fa a tots còmplices, i culpables com el que més. I pitjor encara: des que ho fan a partir de l'erari públic, els nostres calés, resulta que a sobre en som promotors i financers. A ulls del món, cadascun de nosaltres és responsable legal del terrorisme que ells executen.

29 Si nosaltres els hem escollit a través del ritual reconsagrat d'emetre un vot a la gran festa de la democràcia –un sistema que passa per ser el millor però que és facilíssimament corruptible i manipulable (per definició les majories es mouen a un nivell molt més baix que les minories... i, si no, foteu un cop d'ull a la cultura escombraries que estem defecant)– i els deixem fer, atorgant amb el silenci, tot un ventall d'accions terroristes, nosaltres som encara més responsables que ells, i ningú creurà mai que no hi estiguem d'acord. Encara que en privat emetem condemnes.

30 El gran drama és que a l'hora de la veritat l'arrogància dels nostres executors és la nostra pròpia (en això sí que ens representen!) i la permissivitat és infinita: hem estat considerant totalment lícit i acceptable, fins i tot normal, i moral, imposar el terror mentre aquest s'ha exercit de nosaltres cap a tercers. Però quan, pagant-nos amb la mateixa moneda, el propi terrorisme ha trucat a la porta de casa i se'ns ha presentat amb tota la seva cruesa, obligant-nos a sofrir-lo en pròpia carn, aleshores han sonat els clarins, han arribat els crits al cel i hem començat a trobar-lo execrable.

31 ¿Quina ha estat la reacció? Condemnar el seu, no el nostre, i declarar-li la guerra... Amb la qual cosa no hem fet sinó legitimar-lo: el que podien ser actes rebels o reivindicatius més o menys aïllats, esporàdics atacs de guerrillers, pirates i sonats filibusters diàfanament condemnables per l'ús de mètodes en clar conflicte amb l'ètica universal, esdevenien així accions legítimes. En declarar-li oficialment la guerra, l'imperi ha convertit el terrorisme en l'enemic en funcions, i la contesa bèl·lica no tan sols justifica sinó que obliga al joc de l'atac i el contraatac. L'honora, el constitucionalitza.

32 Tota la resta va en contra nostra: atacar impunement països innocents i desvalguts (la vergonya preventiva), reforçar la seguretat a còpia de retallar llibertat, instaurar el tret al cap sense miraments i convertir-nos a tots en potencials sospitosos... En resum, rematar el terror, fer-nos-en víctimes per partida

doble –del terrorisme i de l'antiterrorisme– i potenciar de forma definitiva la indústria de la por... (perdó: la segu–re–tat). El que havia d'haver estat una revolta mundial del sentit comú i la intel·ligència a favor de la reflexió s'ha quedat en fira de mostres universal de ceguesa i covardia.

33 O pitjor encara: s'ha convertit en la declaració universal, rubricada per tots nosaltres, dels drets d'una part de la humanitat a viure del, per i en el terror... institucionalment constituït com una de les grans conquestes de la cultura occidental sobre la civilització mundial, de la condició humana sobre la condició animal i de l'home emancipat –de Déu, de si mateix i dels seus orígens– contra la pròpia natura: res, absolutament res, no ha d'interposar-se ja a la seva única finalitat, que és la d'enriquir-se sense mida, encara que això suposi estrès, psicopatia o suplici paranoic sense fronteres.

ZERO I ara digueu: ¿va ser l'11 S una mera premonició del que ens espera... o és ja l'acte inaugural del portentós daltabaix que ha de posar la civilització potes enlaire (i quan dic civilització vull dir civilització única, global, amb totes les seves subdivisions i credos, confrontades o no, amb xoc o sense)? ¿Per ventura no serà la primera pedra del sonat esfondrament de l'actual imperi... que no és altre que el de la malvestat i l'estultícia? ¿L'inici de la fi d'una civilització que no ha sabut posar remei –o resistir-se– ni al problema econòmic ni a l'ecològic i està irremissiblement venuda al diable?

LA MÍSTICA DOMÈSTICA ÉS VIURE EL MÉS ENLLÀ DES DEL MÉS «ENQUÍ»

> Entrevista a Roger Mas (www.rogermas.net) per Guillem Miralles
guillem.miralles@gmail.com

Des de **Paper de Vidre** hem tingut interès a seguir la trajectòria, inquietuds i projectes artístics del cantautor solsoní **Roger Mas** (1975). Primer va ser una llarga entrevista que li fa ver Roger Puig en el número 17 de la revista (<http://usuarios.lycos.es/paperdevidre/n17.pdf>), en la qual s'aconseguia reflectir amb molta precisió i vivacitat les seves opinions sobre aspectes musicals, literaris, o d'altres d'àmbit més general per els quals se sentia atret. Després, l'abril del 2005, el vam convidar a actuar a la Jazz Cava de Terrassa amb motiu del tercer aniversari de la revista, en un concert en solitari on va fer un repàs de les cançons més emblemàtiques dels seus primers discos. Ara, ens sentim interessats pel seu nou CD, *Mística domèstica*, que es pot adquirir a les botigues de discos des del darrer dia de l'any 2005. Perquè en feu un primer tastet, us n'oferim les lletres de tres cançons (*El rei de les coses*, *Oda a Francesc Pujols* i *La cuca fera*), just després de la petita entrevista que li hem fet.

La producció d'aquest CD ha anat a càrrec de Raül Fernández, àlies Refree, conegut músic barceloní. Amb aquesta producció busques acostar-te conscientment a una sonoritat més pop, en la línia de molts joves grups de discogràfiques independents barcelonines (Refree, Guillamino, Mishima, SanJosex)?

El que buscava quan vaig fer les cançons era trobar peces de tres minuts, amb una certa rima i mètrica, amb les seves estrofes, tornades i ponts. D'alguna manera, volia fer

cançons clàssiques, que responguessin una mica als cànons del gènere, perquè sento que no ho havia fet mai abans i ara em semblava un exercici plaent, enriquidor i sorprenent. A l'hora de vestir-les vaig pensar en el Raül perquè trobo que demostra molt bon gust en els seus discos. La sonoritat més pop final és conseqüència del mateix fluir dels gustos que ens uneix a una generació que comencem a manar.

En aquest CD dediques una cançó a Francesc Pujols, del qual bastants lectors de la nostra revista són admiradors. Havíeu projectat un espectacle sobre Pujols amb Quimi Portet, Pau Riba, Jaume Sisa i altres cantautors que no ha acabat de cristallitzar mai. Creus que durant aquest 2006 podrem veure finalment amb continuïtat aquest espectacle?

El diumenge de Carnaval d'aquest any se celebrarà l'Hiparxiologi a Solsona. L'oficiarà Moixic (www.moixic.tk) i hi col·laborarem Pau Riba, Quimi Portet, jo mateix i esperem que també Sisa, Tramvia i Casasses. No serà l'Ofici de Llums que es va gestar fa un parell d'anys, però en canvi serà la segona vegada en la història que es representarà una

missa de la religió científica catalana. La primera fou al Museu Dalí i us en podria donar més informació Francesc de Castro, patró de la Fundació Francesc Pujols. Respecte a la representació solsonina, us en pot donar més informació el pare de la idea Moixic. Si tot va bé podrem sentir la cançó *Francesc Pujols* de Quimi Portet, les inèdites *Rap Hiparxiològic* de Pau Riba i *El savi de Martorell* de Sisa, en Casasses fent el sermó i jo mateix amb l'*Oda a Francesc Pujols* que incloc en el meu darrer disc, *Mística domèstica*.

En el CD hi ha una col·laboració de Roger Puig, assidu col·laborador del PdV a través del seu alter ego Sr. Polissó. Quina afinitat tens amb aquest cantautor des del punt de vista musical i conceptual?

Aquestes preguntes sempre fan de mal respondre. Diguéssim que el Sr. Polissó i jo som amics i que, per sobre d'això, artísticament ens respectem i ens gaudim mútuament. Som del 75.

Per què «mística domèstica»?

L'excés de transcendència i la conya per la conya m'avorreixen, i al mateix temps sense conya i sense dosis de sensacions de transcendència no puc viure. La mística domèstica és aquella mística d'estar per casa, és viure i sentir les coses més profundes d'aquesta existència sense necessitat de fer el pallaso, sense vestir-se de maneres extravagants, sense convertir infidels ni obsedir-se per viure més enllà, vet aquí: la mística domèstica és viure el més enllà des del més *enquí*.

EL REI DE LES COSES

Roger Mas

Tant d'esforç per ser algú,
tot i sabent cap on vas,
s'està menjant tots els teus cacauets,
la il·lusió amb què vas començar.

Però hi ha un lloc prop d'aquí
on ningú no et darà res,
un mar de boira on s'emmiralla el sol
cobreix totes les valls del país.

*Dalt a la muntanya ens crema la cara el rei de les coses, que és mitja vida,
treu-te la roba, estira't a l'herba, dalt a muntanya el neguit s'aquieta i dorm.*

Però algun dia hauràs de baixar,
tot i que no entens per què,
no saps què fer amb la teva solitud,
t'han fet per viure en un formiguer.

Síndrome de Peter Pan,
tot ha de ser al teu gust,
les coses no es canvien com els canals de televisió,
de la veritat, no n'has de tenir por.

*Dalt a la muntanya ens crema la cara el rei de les coses, que és mitja vida,
treu-te la roba, estira't a l'herba, dalt a muntanya el neguit s'aquieta i dorm.
Cargol treu banya i mira a la cara el rei de les coses, que és mitja vida,
treu-te la roba, estira't a l'herba, dalt a muntanya el neguit s'aquieta i dorm.*

Un mar de boira on s'emmiralla el sol
cobreix totes les valls d'un país inventat.

LA CUCA FERA

Roger Mas amb la col·laboració de Roger Puig

I pujo per la carretera,
quin llamp de cel que hi ha a Solsona!
I és que vinc de Barcelona
i la cosa no tenia espera,
cuca fera, de cap manera...

Ja he apagat el mòbil
i he obert tota la finestra.
No fos cas que algú em trobi,
avui farem una festa
amb la pantera més guerrera.

Quin pet de sol que fa prop del cel,
dels pobles veig la resplendor.
Brisa encara freda em remou d'arrel,
arrupit al ventre d'una flor
de cirera, encisera.

Sóc una cuca fera xafardera,
o sóc l'home primavera,
que a la balma, al peu de la cinglera,
es deixa péixer amb la cullera
d'una fera punyetera.

I quan penso en el cirerer...
I quan penso en el cirerer,
l'ombra que fa, l'ombra que fa, l'ombra que fa...

Ho remenes tot, vas amunt i avall
i mai no et deixes cap retall,
perquè ets una cuca fera xafardera:
tu ets la meva primavera.

A la balma de la cinglera ma pantera és cuca fera.

ODA A FRANCESC PUJOLS

Roger Mas. Ex Catalonia, Lux (X. Zubiri)

Al soterrani de la plaça
transcorre un riu de pensament,
petroli i algues transparents,
somnia tancats en una carabassa.
Animals penjats de fils d'argent,
titelles de paper d'estrassa.

Capa freàtica en flor,
ella és la màquina del temps
on s'hi reposa a foc somort
veritat i ciència i aliment.
Un déu que no mira ni escolta.
Un àngel nascut d'una pedra.

Gira que gira el món, mes sempre la veritat desperta del seu son.

*Francesc Pujols ens surt del cau després d'anys d'ostracisme blau
En un moment d'inspiració donà un respir a la nació.*

Il·luminats mig avorrits,
divagadors de l'esperit,
nostre moment és arribat
i arreu se sent ferum d'esclat.
I és que a la Torre de les hores
hi ha un paio que no toca vores.

Gira que gira el món, mes sempre la veritat desperta del seu son.

*Francesc Pujols ens surt del cau després d'anys d'ostracisme blau
En un moment d'inspiració donà un respir a la nació.*

PORTADA NÚM. 2 «EL NUEVO COJO ILUSTRADO»

> Adolf

www.adolf-art.com

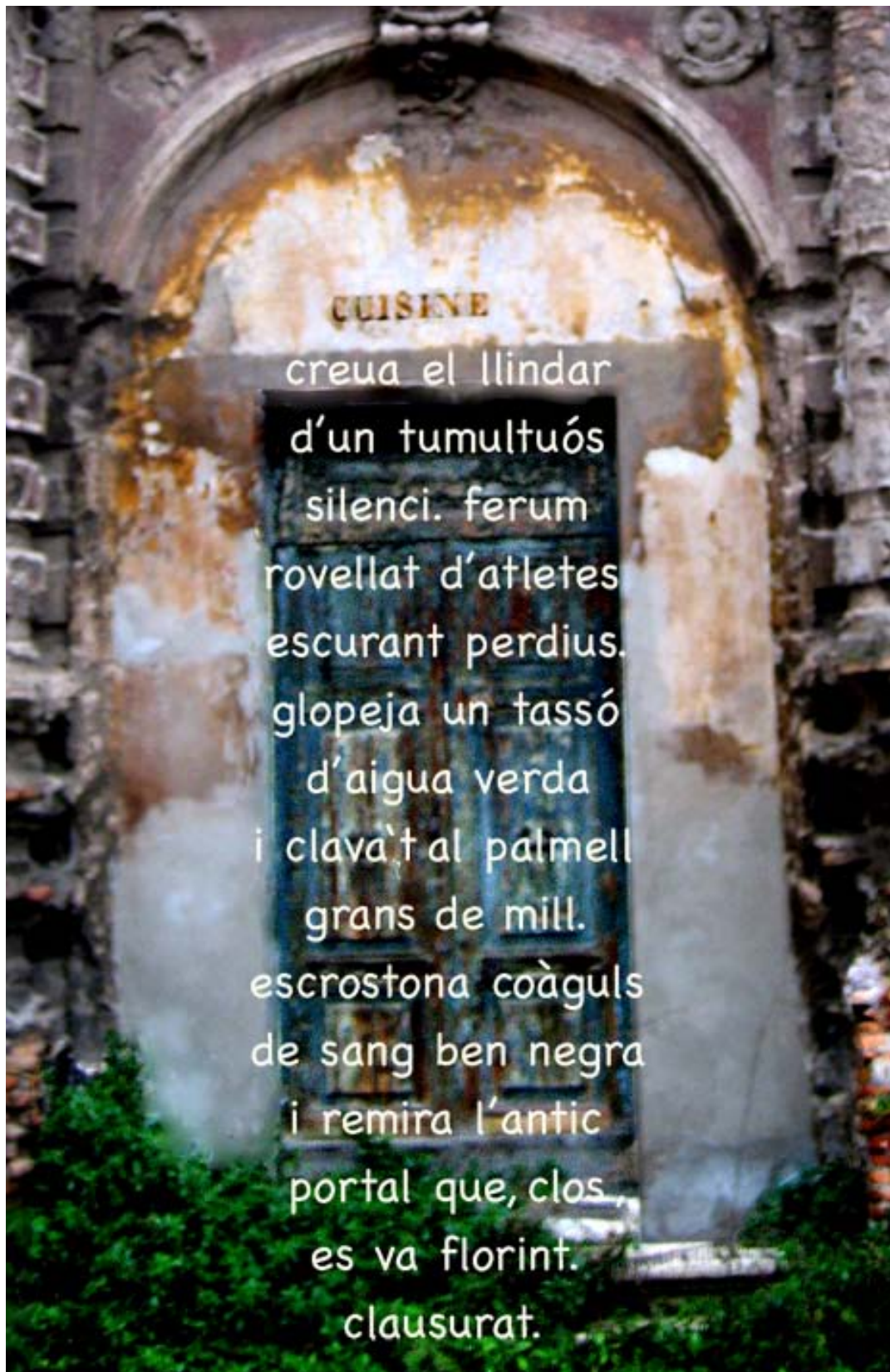
Dibuix original d'Adolf per a la portada del número 2 de la revista hispana «El Nuevo Cojo Ilustrado». Juny 2005. Nova York.

Portada dibuixada amb llapis de colors i pastels. Paper original de 51 x 70 cm.

DÍPTIC ÀURIC

> Ester Andorrà
estordida@hotmail.com

d'un magnífic
motlle
no importa
esbrinar
la caducitat
de l'heura.

com no ha de ser botxí
si santifiquen
el genoll
brunyit
d'anhels
sense esma?

250 GRAMS DE FILOSOFIA PRÀCTICA, NÚM. 14

> Albert Bardés

a_bardés@yahoo.es

Abans de començar a desgranar uns dos-cents cinquanta grams més de filosofia pràctica (i trista, ja ho adverteixo ara), haig de donar fe de la meua paraula. Heus aquí el resultat del joc «d'ideologies» que us vaig proposar en el número anterior: 1) CiU 2) PSC 3) ERC 4) PPC i 5) IC-V.

Tristesa en dos actes

Primer acte

Com si d'una obra de teatre es tractés, puc afirmar que he estat el protagonista involuntari d'un atac de tristesa gairebé fulminant. De fet, no és la primera vegada que, sense entendre ben bé les raons que m'hi empenyen, em sorprenen dalt d'un escenari fictici, encerclat per una tènue llum de focus, i, whisky en mà, (ja sé sap: les exigències del guió) m'escarrasso a representar aquest drama en forma de monòleg interior. Però és que no puc fer-hi més: començo a assumir que la meua petita aportació antropològica al món d'avui és la de transportar una tristesa gairebé biològica. I no us pen-

Intentes encabir la teua primera persona del singular en la nebulosa que ara és la realitat

séssiu que estem parlant d'una tristesa fàcil de domar, eh? Entenguem-nos: no és un simple anar cap cot amunt i avall, arrossegant els peus. El cas és que els prolegòmens que comencen a estirar del fil de la tristor poden ser tant variats com d'una estupidesa increïble. Posem que aquest tot plegat que és la vida peta un dilluns a les tres de la tarda, o, si ho preferiu, un dimecres a quarts de nou del vespre... De fet, com que la tristesa no hi entén, d'horaris, tan és un dia com un altre. Deixem-ho amb un dia qualsevol d'una setmana qualsevol a una hora sense determinar. I, doncs: què (em) pot passar, en aquesta data fatídica? Doncs ben mirat ben poca cosa: per exemple, un comentari –un comentari!– aparentment despullat de qualsevol ofensa possible, és ben capaç de fulminar, en qüestió de mil·lèsimes de segon, un ja de per si precari sistema nerviós. I és llavors quan tu i el teu cos veieu com la tristesa ja pren mides al pit. Ja saps que no tardaràs a desenfocar-te de la realitat i a desitjar confondre't entre els objectes de casa, però –ah, amic!– per a ser un matis de la pròpia habitació necessites còmplices i imaginació, i això –estimat il·lús!– són massa requisits per arribar a ser ningú. Doncs bé, assegut al llit, amb el cap recolzat entre les mans i mentre el cervell se t'omple d'un silenci sord, et trenques en un plor que et rosega la nou del coll: a qui sigui, aquí va el meu avís.

Fi del primer acte

Segon acte

De desertor de l'existència (perquè això sí que ho tenim, els tristos patològics, que som així de rotunds i de dramàtics) passes a ser escrutat per un seguit de cares conegudes que supliquen el teu retorn. Intentes encabir la teua primera persona del singular en la

nebulosa que ara és la realitat. Però tot sempre pot ser més dràstic. I tant que sí! Si no en tenies prou a aguantar com la ment ja rimava epitafis, ara cal que t'afanyis a respirar. T'ofegues. En plena orgia pessimista treus els nervis per la boca. Forçant un punt i a part vols reincorporar-te –per a què?, serviria d'alguna cosa?–, però la fredor del terra t'acull de nou: comences a estar cansat. Sí, cal que comencis a veure que has entrat altra vegada en punts suspensius. Vomites. Respira amb ànsies, i et buides de nou. No oblidis que t'ofegues. Tens por i plores; t'abracen i plores; ploren i plores; plores i et ploren. Tremoles. Ja no parles: ets un monosíl·lab. Ja no penses: tires de reflexos, i d'ofecs. I ben aviat t'encararàs amb la situació més desagradable que la tristesa és capaç d'ofereir-te: quan ja no hi tens res a l'estómac i et veus fet i fent un espasme idiota i tosut. Aquest és el punt àlgid, la rúbrica de la feina ben feta: quan la tristesa t'obliga a vomitar-te a tu mateix. I és que, tip de ser tu –vomites, t'ofegues, tremoles–, només penses a cargolar-te fins a les entranyes del llit. I bé, Albert, cal assumir-ho: el món, un cop més, et ve gran. Durant tres dies, amb les seves respectives i inacabables nits, t'atribueixes el no-res absolut. No cal dir que la tristesa se sent tan afalagada que hi hagi qui n'estigui tant, d'ella, que no et vol decebre: simula un formigueig pel tòrax, per les barres, amb alguna que altra nàusea per aconseguir un major ressò. Corredisses. Trucades. Nervis. El metge d'urgències –o era una metgessa?– ho resitua de nou: la pena, que ja t'ha exclòs de l'estricta condició de persona, sap reblar la teva debilitat. D'aquí l'angoixa, i d'aquí aquesta desferra que ara ets tu: una arcada rere una altra, una circumstància, un apèndix del llit. De moment, la calma et serà servida en forma de pastilla. La boca encartonada, la mà pendent del pit, dues escletxes de vidre per ulls: presagies temps passats. I amb aquest panorama, qui gosa dubtar?: vegetes. I vegetaràs fins que la son no aconseguixi aplaçar la teva absència. Encara que, amb tot, ho saps: inconscient, continuaràs plorant.

Fi del segon acte

LAS CARAS DE LA LOCURA, LA MÁSCARA DE LA CORDURA

> Teresa Borque
tereborque@hotmail.com

«El hombre razonable se adapta al mundo,
el que no lo es persiste y trata de adaptar
el mundo a sí mismo. El progreso depende
del hombre poco razonable.»

BERNARD SHAW

Si lo razonable es aquello que consensuado por los hombres permite una convivencia cómoda y respetuosa, también puede llegar a ser una agresión contra el individuo, su naturaleza y su libertad. Lo razonable implica estar atado a unas normas que todos hemos pactado como justas y que favorecen un buen desarrollo de las sociedades. Pero cuando la expresión individual entronca con esta cordura general, esa diferencia que desentona de lo comúnmente comprensible, nos encontramos con la figura del *loco*. Ese personaje que pervierte el orden social con su insensatez y su actitud irreflexiva propia del hombre que es absolutamente fiel a su espíritu y a nada más. Esa persona que a ojos de los demás resulta inconveniente e ininteligible.

En 1968 John Cassavetes dirigió *Faces*. En ella narra la locura de una pandilla de personajes que sienten la presión del sin sentido de unas vidas razonables. La película arranca con la reunión de unos empresarios de la industria cinematográfica que se preparan para visionar lo que sería algo así como un *remake* comercial de *La dolce vita* (1960, Federico Fellini). Un cruce de diálogos entre ellos introduce esa histeria que acusan todos los personajes protagonistas porque al hacerse las preguntas importantes no encuentran las respuestas.

- Hablamos de hechos y números hasta casi volvernos locos. Ganancias, pérdidas, te vuelves loco si analizas las cosas.
- Y sacamos algo impresionista sorprendente.
- Es más honesto que sorprendente.
- Es honesto pero es bueno.

La dolce vita es también la reflexión de unos personajes que se debaten entre vivir una impresión de la existencia o vivir de una forma honesta consigo mismos, que cuando

analizan su realidad objetiva se lanzan de cabeza a la locura. Un *paparazzi* que mantiene una relación amorosa con una mujer que no ama y escribe sobre las vidas que los famosos han construido de cara al exterior vive en la más absurda frivolidad. Una actriz sueca que es víctima de maltratos por parte de su marido se presenta en Roma como una diosa. Un intelectual respetado por su integridad y su sabiduría mata a su familia y se suicida. Los vecinos de un barrio pobre y desgraciado se sienten tocados por la mano de Dios cuando unos chavales aseguran

haber sido testigos de la aparición de un santo. Éxito social y económico, divismo, intelectualidad o religión. Todo ello una máscara muy útil de aparente cordura para evitar las preguntas de verdad sensatas que los volvería locos. La locura es una forma de sincerarse con el alma. Es muy antiguo aquello que dicen que sólo los borrachos, los locos y los niños dicen la verdad. En el *Elogio de la locura* Erasmo de Rotterdam cuenta los beneficios de la diosa Estulticia. Para empezar lamenta el desprecio que se tiene hacia ella cuando es en realidad una importante fuente de conocimiento: *«El sabio se refugia en los libros de los antiguos, de los que aprende meras sutilezas de palabras. El insensato, en cambio, lo prueba todo, y se enfrenta a los peligros cara a cara, y con ello, si no me engaño, adquiere la verdadera prudencia.»* También se cuestiona si es cordura lo que hace que los hombres se desviven por el dinero, envíen a los pueblos a las guerras, se casen con mujeres sólo porque son una bonita compañía, se llamen mensajeros del mismo Dios o impartan justicia sin haber alcanzado como hombres la verdad absoluta. El mundo entero está loco. Pero la diosa Estulticia sólo favorece a los insensatos que son honestos hacia sí mismos y hacia los demás, esta especie de locura los hace libres y vitalmente sabios: *«La felicidad que los cristianos buscan con tanto trabajo no es otra cosa que una especie de locura e insensatez. No os molestéis por las palabras, buscad más bien su sentido.»*

«Cierro los ojos y calculo cuánto alcohol puedo tragar. Rezo para morirme y ser mártir por mi servicio a la Humanidad.» (Gene Rowlands como Jennie en Faces)

Richard (John Marley) y Maria (Lynn Carlin) son un matrimonio burgués *«para quienes todo bienestar material –dice Cassavetes– les ha vuelto pasivos. (...) Han olvidado cómo se reacciona, cómo se vive en pareja. En este tiempo de comunicación de masas y de comunicación instantánea, no hay comunicación. Sólo hay largas historias bien conocidas, pequeñas puyas hostiles o risas. Pero nadie ríe de verdad. Se trata de un ruido histerico y sin alegría. La traducción sería: ¡Estoy aquí, y no sé por qué!»*

Richard conoce a Jennie en un bar llamado «The Loosers». Ella es una mujer de 29 años que vive sola y que se siente sola. Más bien impotente ante un mundo etiquetado que no tiene la valentía de escucharla, que en lugar de eso la cataloga por su apariencia frívola y desprendida. Sus noches de diversión acaban en su casa, con todos los alcaídos que ha encontrado durante la juerga. Lo que empieza como una fiesta cómplice entre todos los juerguistas, como un juego de niños entre risas, bailes y copas, acaba en trágico malentendido. En más de una ocasión tiene que sufrir el insulto de quien la toma por una prostituta.

Freddie: ¿Cuánto cobras?

Jennie: Ay, no. No lo estropees, por favor.

F: ¿El qué? Cariño, estoy dispuesto a todo. Sólo quiero saber lo que cobras. Es legítimo. Sé que tengo que pagar. No es que sepa mucho de esto, pero tu mano encontrará mi bolsillo.

J: (refiriéndose a Freddie) Es un hombre triste. Quiere decir que se lo ha pasado muy bien, que le gusto y que le gusta mi casa. Pero es un grosero.

Los sentimientos de ella poco importan, no es convencional, como las demás chicas, así que como no la comprenden la desprecian. Está *loca*. Un hombre le confiesa lo desgraciado de su vida: «¿Sabes qué es ser publicista de una firma como la mía? Yo te lo diré. Conoces a más pretendientes y millonarios de los que dirías que existen. Y eso te parece algo importante, ¿no? ¿Y qué tengo después de tantos años? Una casa muy grande, una esposa loca y un hijo que lleva zapatillas.» Están sentados sobre la cama de la habitación de Jennie, ella le ha dejado claro que no desea mantener relaciones con él así que han hablado, pero el patetismo de este hombre hace que después de la confesión se despeine el pelo y desabroche los pantalones ante los ojos atónitos de ella, para salir al salón donde están el resto de invitados y hacer parecer ante los demás que se ha acostado con ella. Jennie no traga alcohol esta vez sino lo absurdo, injusto y estúpido de la situación.

Los personajes más *locos* de *Faces* son también los más humanos. Los que se miran la vida desde las cuerdas los verdaderos descarrilados. Hacen locuras para evadirse de su realidad, se comportan tal y como son de forma genuina pero de forma escapista. Para levantar por la mañana y volver a esconderse detrás de la máscara.

Jennie: No sabes cantar. Pero anoche bailaste y cantaste. Te dejaste llevar y nos divertimos, eh? Te gustó hacerme el amor, eh?

Richard: Sí.

J: Eso está bien, ¿no? Y disfrutaste de mi compañía, ¿no?

R: Disfruté de tu compañía.

J: Dijiste que confiabas en mí, ¿no?

R: Sí.

J: Escuché tu debate loco de anoche, ¿no?

R: Sí.

J: Creía que estabas loco. Pero te hice el amor y te abracé toda la noche. ¿Por qué me odias ahora?

R: Jennie, hazme un favor, no seas tonta. Sé tu misma.

J: Estoy siendo yo! ¿Quién voy a ser sino?

R: Hablo en serio.

J: Definición de serio: Bla, bla, bla.

El Hospital de Bethlem en Moorfields, al norte de la ciudad de Londres, fue el primer centro médico en albergar a los locos en el siglo XVII. Los cuerdos podían ir de visita y admirar las locuras de los allí internados. Un periodista de la época, Ned Ward, recogió esta declaración de uno de los internos. Ned Ward lo había acusado de traición a la corona por haber criticado el gobierno del rey:

«En verdad que eres tonto, porque nosotros los locos tenemos el privilegio absoluto de decir lo que pensamos (...) podrías decir lo que quisieras y nadie te cuestionaría. Allá afuera la verdad es perseguida por doquier y acaba por refugiarse aquí, pues se siente tan segura como un bellaco en una iglesia o una prostituta en un convento. Yo aquí puedo hacer lo que me viene en gana y eso ya es más de lo que tú te atreverías a hacer.»

CAPÍTOL PRIMER (GIRONA, 4 DE MARÇ DE 2004)

> Quim Cardús
jcardus@gmail.com

Girona, de bon matí, passa desapercebuda. De gent, n'hi ha. Alguns estrangers, alguns gironins... Però tothom bada tot passejant amb el pa a la bossa i el diari sota l'aixella. Cadascú va a la seva. Primer pregunto a una senyora molt simpàtica i atenta, que em proposa un lloc sota cobert (uns *toldos* sofisticats, de fusta) en el mateix pont que dóna a la Rambla de la Llibertat. Després d'anunciar-li quina és la meva mercaderia, em diu que m'he equivocat i he d'anar a un altre lloc... que «els aliments és més enllà»... Torno a enfilar-me al cotxe i avanço uns metres per la «selva», entre les ufanoses plantes i els rams excels de les dues o tres primeres parades desmesuradament atapeïdes, fins que veig el dels embotits que m'indica el lloc on em situaré.

Si no ho recordo malament, és el lloc exacte on vaig parar ja fa un temps. D'aquell altre cop, però, en recordo la pluja i el viatge en va. Hi instal·lo la parada i el dels embotits em diu que he d'anar a buscar la roba (*toldo*, tovalles, i faldilles especials per a aquesta fira de la meva parada), que aparqui darrere seu (l'aparcament de darrere la Universitat de Girona, al Campus de Lletres), que allà m'ho donarà. Aparquem, carreguem la bossa a l'espatlla i retorno a la Rambla per muntar l'aparador.

Amb els formatges sobre la taula i tot a punt, recordo que no tinc canvi. El senyor del bar de darrere, malgrat que quasi no pot tancar la caixa per una sobresaturació monetària, em diu que no té canvi de monedes... Incomprensible! Un cop solucionat el problema, em resituo darrere del meu taulell. Ningú passa amb ganes de comprar pa res. La gent, endormiscada o perduda, només camina. Com el degoteig d'una aixeta vella, que ja ni obre ni tanca del tot, d'un color mig groguenc rovell, mig blanc càlcic, les vendes fluctuen sense patir les pujades de tensió que podríem adjudicar, posem per cas, a l'accionista de Jazztel. Vendes interrompudes, compres petites, de català prudent cautelós de no ser enganyat, de viatjant sense recursos, o amb recursos i un llarg camí per recórrer abans de resguardar la compra a la nevera de casa. Així, sense gaire ocupació, passa el matí i, de mica en mica, s'omple la caixa. Ningú ha sabut quan tancar, al migdia. Com que no hi ha hagut gaire gent durant el matí, no es pot dir ben bé en quin moment la gent ha deixat de passar i, per tant, no podem dir quina és l'hora d'anar a dinar. De fet, a última hora del matí, només quedaven ciutadans del país, i en marxar aquests, tornen de dinar els estrangers. Jo no tanco. Dino qualsevol cosa allà mateix mentre llegeixo un llibre de poesia d'Enric Sòria, *L'instant etern*, i escric algun poema ple de parsimònia, talment com la sensació que percebo que desprèn la ciutat en aquests justos instants eterns.

Vendes interrompudes, compres petites, de català prudent cautelós de no ser enganyat, de viatjant sense recursos, o amb recursos i un llarg camí per recórrer abans de resguardar la compra a la nevera de casa

Girona persisteix
serena i atenta
malgrat els orbismes propis
del desenvolupament natural.

El sol encara es gronxa
d'un cel distret. Capcot,
recompto els dies que he guanyat
i em perdo un cop,
i un altre, i
encara més.
I em perdo a jo, i els perdo a ells...

i, a tu, no vull perdre't mai.

La tarda potser és una mica més animada. El sol del matí, un sol tímid de primavera, durant la tarda sembla que tingui pressa per marxar però que no s'acabi de decidir. Jo, de fet, també començo a tenir-ne. Ve a veure'm una *guiri* que em demana en anglès si li puc explicar a on ens trobem del seu mapa de la ciutat. Li indico. I em demana quan trigarà a arribar a un altre punt caminant. Potser trigarà quinze minuts. Més no. Ni que sigui en anglès, o potser en anglès encara més, em ve de gust de comunicar-me amb algú d'algun tema que no sigui el temps de maduració, els secrets de la bona conservació o, els preus a tant la unitat dels formatges de cabra. I, en el fons, el tema m'és igual.

Quan es torna a animar la qüestió de la clientela els altres firaires ja tenen instal·lats els llums... a mi, però, no m'hi ha arribat el cable. Tampoc no és imprescindible, ara que el sol no gosa acabar de marxar...

Una noia arriba a corre-cuita i em demana un tros de bauma.¹ Natural.² No ho té just, cosa que a mi em faria més bé que mal, ara que el canvi torna a flaquejar. Em diu, però, que està treballant al Fotoprix de més enllà i que, quan no en tingui, ella me'n donarà. La noia és ben maca, i els seus ulls, més que per pius, em diuen paraules amables per interès, penso. Però potser aquest, lluny de ser un bon diagnòstic, és un desig, o bé una simple il·lusió filla del tedi. Així doncs, al cap de quinze minuts hi vaig, i ella em complau... Em dona monedes per a les futures transaccions. En aquest moment, enfeïnada com va, no deixa de reullar un home gran i gras que està assegut a una taula al fons de l'establiment amb les ulleres sobre el nas, que imagino que deu ser el seu cap. Me'n torno al meu lloc.

La tarda no té més complicacions. A dos quarts de nou pleguem veles. Vaig a buscar el cotxe. El carrego i me'n vaig. M'espera un viatge llarg per l'eix transversal, C-25, fins a Manresa i, des d'allà, una nova autovia de 100 km/h, i un llit a Terrassa amb qui havia quedat per descansar. Tot plegat, exceptuant les estones on els camions em barren el pas, no baixo dels 120. Sense ser temerari, en aquestes carreteres hi ha trams i trams... A Gironella recarrego formatges i me'n torno avall. Demà toca a Sarrià.

¹ El *bauma* és un tipus de formatge, característic d'aquesta empresa, Formatges Bauma, que és l'única que l'elabora.

² De formatges del tipus *bauma*, n'hi ha tres subtipus: amb all i julivert, amb pebre i natural (al qual es fa referència).

CEREBRAL DE FÍSICA HUMANA (4)

> Albert Figueras

albertfigueras@yahoo.com

*Doneu-me un cor més petit,
que aquest que tinc no se m'omple.
Només l'anhel d'infinít
i el vent, per les quatre portes...*
Josep Palau i Fabre. «Cançó breu»

El GDLC defineix *frontera* com una «ratlla que separa dos territoris fronterers», brometa filològica que obliga el lector a cercar, successivament, *fronter* («dit de dos territoris que es toquen»), *tocar-se* («tornar-se boig»), *boig* («excessiu, fora de mida»), i *mida* («dimensió que ha de tenir una cosa per a l'ús a què està destinada»). Així doncs, l'espiral infinita d'aquests reculls de paraules amb llur definició popularment anomenats *diccionaris*, ja dona diverses pistes relacionades amb la frontera:

(1) És una ratlla o límit al qual, matemàticament, no podem arribar mai perquè sempre ens en separarà un espai, per bé que cada vegada més i més petit, però infinitament inassolible; és a dir, fora de mida.

(2) Delimita una dimensió de les coses –que, per definició, és variable, atès que la mida depèn de l'ús a què estan destinades i, per tant, l'ús pot fer modificar les necessitats, la capacitat o la potència de les coses.

Així doncs, la hipòtesi de treball que intentarem sostenir amb uns quants raonaments és que les fronteres no existeixen (en tot cas, es creen, es fabriquen o es transformen), i potser ha arribat l'hora de reformular-les (o d'eliminar-les).

[Nota: Deixeu-me dir de passada que aquesta convergència entre diccionari i matemàtica agermana les lletres amb la ciència, tot esborrant-ne la frontera conceptual que les manté virtualment separades des de fa segles.]

A Boca Chica (República Dominicana), uns nens es miren el territori prohibit –una platja d'un hotel per a turistes– recolzats en una frontera de ciment.

Demostració de la hipòtesi

Partim d'algunes observacions.

[A] Si pugeu al Coll d'Ares, podreu posar un peu a França i un altre a Catalunya, però mai no podreu posar-vos al damunt de la frontera, per diverses raons: (1) es tracta d'una ratlla virtual que, per tant, no existeix més que en la ment dels humans; (2) suposant que existís realment, seria el límit entre dos territoris contigus i, com a tal límit, cada vegada ens hi aniríem apropant més, però sempre ens en separaria una distància (un quilòmetre, un metre, un decímetre, un centímetre, un mil·límetre, una micra, i així successivament fins a l'infinit –lloc on, com tothom sap, encara no podem arribar).

[B] Diuen que a Melilla la frontera és visible. Mentida: han hagut de construir una tanca faraònica per indicar que en algun punt dels fonaments hi ha una de les fronteres virtuals que separen el Sud d'Europa del Nord d'Àfrica. Exemple que segueixen els nord-americans a Mèxic o els israelians a Palestina, potser basant-se en antics esforços per engabiar persones practicats per altres societats (vegeu l'antiga muralla de la Xina o l'antic mur de Berlín –venut a trossets per als turistes col·leccionadors de fracassos) [C].

Per tant, segons les observacions de camp, les fronteres no pertanyen al món del que és visible a ull nu [A]; s'han creat [B] i, de vegades, s'han acabat destruint [C].

L'origen etològic de les fronteres es pot resseguir fàcilment; va lligat a la pràctica de delimitació del territori que s'observa no només en altres primats sinó també en gats i gossos (i, probablement, trobaríem algun estudi que demostra la tendència a delimitar territori en la mosca del vinagre –*Drosophila melanogaster*–, per dir alguna cosa). Cal recordar, en aquest punt de les reflexions, que els vertebrats marquen el territori pixant-s'hi. Malauradament, els humans el marquen a cop de bombes o amb trets de fusell. Com diria l'Eudald Carbonell: «Encara no som humans».

Les fronteres no pertanyen al món del que és visible a ull nu

La qüestió de fons és: «I quines són les conseqüències de posar fronteres?». La física ens en dona la resposta. Si hom posa fronteres a l'aigua (per exemple un riu), aconseguim frenar el curs de l'aigua sempre que l'estructura de l'obra estigui ben calculada, la quantitat de formigó sigui adequada i l'aigua no s'emprenyi. I tot i construir una obra faraònica, si l'aigua s'emprenya, o sobreix o esquerda la frontera.

Aplicat el símil als límits geogràfics i socials que construeixen els humans, i tenint en compte que, segons el diccionari, la mida de les coses depèn de l'ús al qual estan destinades, si la gent s'emprenya, potser sobreixiran o esquerdaran els murs. Per tal d'evitar desastres, potser seria millor pensar si l'ús actual no està canviant les dimensions del món, i el millor no seria esborrar fronteres per aconseguir que això que anomenen *globalització* no fos només un llop disfressat d'ovella tendra.

CONTRA JOAN MARGARIT: DE LA INTEL·LIGIBILITAT I LA ININTEL·LIGIBILITAT

> Carles Hac Mor

hacmorxargay@worldoline.es

El poeta Joan Margarit ha escrit, imperativament, que «un poema s'ha d'entendre»; i li contestem que qualsevol poema es pot entendre i es pot no entendre. La intel·ligibilitat depèn de qui llegeix i de com aquest llegeix. Altrament, hi afegim que tot, qualsevulla cosa, des d'una frase incoherent, il·lògica, a una pedra, és al capdavant intel·ligible; de fet, doncs, la inintel·ligibilitat absoluta no existeix. Per tant, l'imperatiu de Margarit és, ben mirat, absurd.

També ha sentenciat, Margarit, que «només és vàlida la poesia que s'entén». I hi col·legim que es refereix a la poesia que ell entén. Així, per ell, la poesia que ell no entén no és vàlida. D'acord: no és vàlida per a ell, però ho pot ser per a altri.

Ultra això, hi pot haver una poesia invàlida per a Margarit i per a tothom, independentment que no l'entengui ningú o que sigui entenedora per a tothom; i aquesta invalidesa pot ser engrescadora i pot no ser-ho.

I és que els conceptes de poesia vàlida i poesia invàlida són bàsicament subjectius, i en voler-los fer objectius de la manera com ho fa Margarit esdevenen ridículs.

A més a més, aquest poeta del retorn a l'ordre pontifica que amb la vinguda de les avantguardes (fa gairebé cent anys) «va sorgir la possibilitat d'una poesia que no deia res» (que era muda per als Margarit de l'època) i que aquesta poesia «s'havia d'admetre» (vol dir que algú l'admetia, que algú l'entenia) «en nom dels postulats de l'època», que segons ell ja no són vàlids (i en això donem la raó al pseudoteòric: certament a hores d'ara els postulats d'aquelles èpoques resulten obsolets).

Els conceptes de poesia vàlida i poesia invàlida són bàsicament subjectius, i en voler-los fer objectius de la manera com ho fa Margarit esdevenen ridículs

Tot amb tot, des d'alguns postulats d'avui (que no són pas els de les avantguardes), hi continua havent la possibilitat –que segons com pot ser exaltadora, i que a vegades és decebedora– d'una poesia que no digui res ni als Margarit ni a ningú. I per què cal renunciar a aquesta possibilitat? En virtut d'un antiavantguardisme, el de Margarit, tan tronat com ho és l'avantguardisme?

Avui, les avantguardes formen part de la tradició literària, s'hi han diluït, i pretendre esborrar aquesta part, ja indeslligable d'un tot, porta a Joan Margarit a no entendre, o, més ben dit, a no voler entendre, a rebutjar autoritàriament, la tradició literària actual, la qual reclama de ser superada o combatuda, sí, per bé que no des d'assertions carrinclones i anacrònicament populistes com les de Margarit.

Aquest poeta dels dogmes arnats ha arribat a dir que «s'ha d'acabar amb la impunitat del mal poeta», i, és clar, el mal poeta, per ell, per Margarit, és el que fa poemes que ell, Margarit, no entén i que, en conseqüència, troba que són dolents. I «acabar amb la impunitat» vol dir que se'ls ha de punir, de castigar, aquests poetes.

Opinions prepotents i toixes com aquestes de Joan Margarit mereixen el respecte que tota opinió hauria de tenir. Seria vil de demanar que sigui castigat per les seves opinions pedestres.

Ben segur que, com més ataquí i més es defensi Joan Margarit, més i més malament quedarà davant els qui ja l'hem desqualificat, si més no davant nosaltres mateixos, com a teoritzador de pa sucat amb oli.

Goya Gutiérrez, en un article a la revista *Alga* (número 54, Castelldefels, tardor del 2005), considera que l'afirmació de Margarit «només és vàlida la poesia que s'entén» comporta l'exclusió de la «poesia que sense dir res en concret» té «capacitat de suggeriment». Ben dit, tot i que no podem oblidar la poesia que no diu res de res, ni en concret ni en abstracte, que ni tan sols suggereix res i que pot ser molt interessant.

CLÒNIQUES BRISES DE RIU PENGEN... Efivisena entrega

> Rovell Intens

mussolblau@hotmail.com

Ser o no ser... No era aquesta l'obsessió?

Cavalcar descalços per l'aresta d'una carena glaçada o jeure tips com porcs i sedats fins les parpelles sobre una infinita pista de mantega calenta...

O no era així, ben bé?

No en tinc ni idea...

L'espai fronterer... immens... desmesurat... com una infinita cresta de mantega glacent... Tan gran com el desert on Travis va acabar oblidant-ho tot. Oblidant el seu nom, el seu destí i l'ombra que el perseguia arrapada als seus peus, conscient -l'ombra-- de ser l'últim vestigi d'una identitat cada vegada més desdibuixada. Sí, tan gran com el desert on fins i tot va arribar a oblidar el ressò de la veu de la Jane, a qui estimava amb tot el dolor del món. Tot. Grandiós.

Oh, Jane, el límit és un desert grandiós.... edge... border

Gran... gran com la por d'una nena petita amenaçada per un monstre impossible. «Vinc d'allà on no heu estat mai -xiuxiueja- ergo faig cagar de por». Would you like a bitter kas?

Ingent com el dubte, com el vertigen o el desconcert.

Dubte: frontera entre sí i no. Immensa frontera.

Com la tremolosa vacil·lació de qui descobrint el pecat del seu pare, s'adona sorprès que no aconsegueix sinó callar. Callar i eixamplar la ferida com qui esventra un cadell amb les mans. Callar i embrutar-se en la més patètica de les complicitats; la complicitat no corresposta. Callar i no saber dir ni sí ni no. Enfangar-se en la frontera.

L'espai fronterer, sí... el límit. L'olor d'enterrament, el color d'un naixement...

Entre l'apodíctica realitat de la paraula jo i la hipòtesi, sempre tan aventurada, del mot Tu.

Jo sóc jo. Sí.

Però tu... qui dimonis ets tu? Els meus afores? Una il·lusió òptica? La meva llum? L'enemic?

Però jo... ah, jo...

sóc jo, jo?

Frontera

Entre el que faig i penso ara, per exemple, i el que serà de mi demà passat no l'altre.... o abans d'ahir, als vuitanta, quan la Sònia n'estava tant de mi.... Es deu haver casat?

Entre el to del «sí» que pronuncia públicament i l'eco d'un «no» que balla per l'espai privat de la consciència... de qui es casa avui mateix, per cert.

Una línia finíssima o una vida sencera, d'inici a fi... sempre dubtant, sempre topant de cap contra una i altra soca, avançant d'esma pel camí de l'aigua.... la frontera.

No creuem la frontera transversalment... la seguim... la portem lligada a la sabata.

L'arrosseguem com en Travis arrossega la seva ombra.

Frontera és distància entre el bar on els homes exhalen tristesa disfressada de cansament i els diminuts menjadors dels sisè primera on dona i criatures respiren ressentiment acumulat... sense descobrir-ne la composició química, és clar.

Espai... ofec.

També hi ha un bar, però, al cantó no visible de la lluna, on la frontera posa en contac-

te una perfumadíssima finesa espiritual amb la més ingrata de les indiferències; és el terreny on cohabitaven en inexplicable comunió les vessants anodina i sublim de l'ànima.

Som tots tan majestuosos i importants....

Per gairebé ningú!!!!

Geni i desferra...

Oli i aigua...

L'espai entre l'all i el confit, al capdavant, potser és la volta celest que tot ho embolcalla. Frontera és trajecte entre la hipostasiant calidesa del petó de setí i l'aspror taxativa de la consciència de culpa.

Entre Déu i el No Res... avançant a les palpenes... pel camí de l'aigua?

Katovice....

La inoperància del suïcida inexpert i la fotuda destresa d'un homicida precipitat. Espai, sí...

Camí que ens veu córrer apressats, i se'n riu... de nosaltres.

Abisme entre llibertat i penitència...

L'abisme que ompliria, tot solet, el feligrès desencantat a punt de profanar l'altar amb l'exhibició del seu cos nu... terriblement lleig.

La frontera és la llar que portem carregada a l'esquena i no som capaços de veure.... ens passem la vida buscant-la... i la portem a l'esquena ... frontera...

Crònica de la frontera...

Brisa de desconsol...

Grisos de cel d'hivern... de zel, d'instint... de sal d'infant

mirall de mirades perdudes

Rius que són vides carregades d'atzar, impostura i misteri...

I, no obstant això, vides bessones...

Iteració... fotocòpia...

cròniques clòniques

Suspenses... en mans d'un titellaire mut.

Pengem...

Com penja el futur de les ànimes esporuguides, arraulides sota les taules d'un McDonalds segrestat per un psicòpata perdedor. Un psicòpata com tu, per exemple. O tu no ets tu?

Crònica lacònica amanida amb excessiva grisor, tal vegada. Això depèn dels ulls que jutgen. Però... no era el gris el color de la frontera? El matís infinit on el negre i el blanc dibuixen la dansa de la vida.?

Com un taulell d'escacs untat amb dissolvent i fregat amb paperdevidre.

L'espai fronterer va de diumenge a diumenge i segueix... oest enllà. Bon viatge...

A voltes parla, a voltes calla... però hi és... amarg i lúcid com el primer dia.

És esgarrifosament immens...

Com el desert on en Travis...

Tan immens com l'eloqüència de l'Ovidi, un geni de dos anys i mig amb nom de savi llatí o de rapsode de l'Alcoi que, quan s'emprenya amb els seus pares, aixeca el dit severament reproduint els gests estudiats en els grans i amenaça dient:

«ESTIC SEGUR DE RES!!!»

Impecable.

ELS CAFÈS DERELICTES

> Ramon Lladó

ramon.llado@uab.es

De la sèrie «Cròniques Il·lunàtiques»

Barcelona fou tan devastada per les bombes de l'aviació italiana a sou de Franco durant la guerra civil com ho ha estat més tard pel picot de l'especulador, l'altra guerra implacable que pateixen les ciutats. Avui, en la seva geografia urbana i en l'arquitectura, ja no queda res de les aromes de la ciutat del perdó, madrastra sorollosa i entranyable, de virtuts privades i vicis públics, de llengua travada i de desitjos agilíssims, com va escriure Max Aub. Potser hi queda la polida cortesia, tan lloada en el Quixot, llibre d'altra banda ben barceloní, segons que afirma més d'un publicista d'avui dia. Però aquesta és pura metafísica de biblioteca.

Ben poc ens arriba ara d'aquell alè sentimental i acanallat, que feia dels seus racons una atracció mundial però quasi secreta. En una època no tan llunyana, de plaça Catalunya en avall corrien els fills desheretats de la millor burgesia europea que havia arribat en vaixells que transportaven pianos *Steinway & sons* d'una banda a l'altra del món.

L'aristocràcia del delictes enfilava la Rambla i es perdia en el cor cancerós del Raval. Als barcelonins de soca o als d'al·luvió, que havien vingut de Múrcia a fer el metro i el telefèric de Montjuïc, no els calia viatjar, ni anar-se'n de vacances transatlàntiques perquè tenien el Putxet o el Tibidabo. Els rics s'instal·laven als poblets perifèrics per passar-hi l'estiu, que s'allargassava d'ençà les primeres calors de Sant Joan fins als espeternecs festius de la Mercè, en declinar setembre, i fugien com esperits dels pisos confortables però mal airejats de l'Eixample o del Casc Antic. Els més cosmopolites anaven fins a Sitges. Els obrers i la menestralia es distribuïen en formigueig cap als banys de Sant Sebastià o, a tot estirar, s'aventuraven fins a Ocata, seguint la ratlla de mar, que alguns van anomenar *la platja de les noies de merceria*. Allà oblidaven durant tot un matí que les seves sabates no feien el pes en els llocs elegants de la ciutat.

Caldria tenir una salut a prova de tabac per anar a vendre fum als cafès aigualits d'avui, perquè no hi trobaríeu ni un trist parroquià que no us repliqués amb l'enèsima aventura de l'heroi de la pantalla

La pitjor destrucció de totes, però, ha estat la dels cafès. Encara que, en certa manera, potser res no sigui tan efímer com una borratxera, el fum i les històries dels cafès són un material tan sòlid i tan carregat de permanència com les columnes del Vaticà o els còdexs de la biblioteca de Montserrat. D'altres ciutats més afortunades i menys volàtils en la fira de les vanitats, han conservat els seus cafès amb dignitat. Avui els barcelonins ni tan sols no poden dir, amb el posat desmenjat que gasten, posem per cas, els habitants de Torí, Brussel·les o Toronto que els seus cafès hagin canviat. No, a Barcelona aquesta nostàlgia de bona llei no és moneda de curs legal. Els cafès, senzillament, han desaparegut sense deixar rastre. I ningú no sembla haver-ho lamentat.

No hi va haver mai una època daurada de la bohèmia, malgrat el que puguin dir les guies turístiques o alguns cronistes ben intencionats. Però els cafès van existir sempre i allà la vida sempre va tenir un dring i un passar més accelerat, més libidinós i més

autèntic que a la resta de la societat. En aquells locals de sostre alt, però plens de fum, que eren com temples civils, enmig d'una germinació de ventiladors, miralls enormes, cromats lluents que estrafeien, amb tocs de pacotilla, l'estil de 1900 (aquell estil ben natural que certs professors pedants van batejar després com a *Modernisme*), a l'escalf de prohoms que jugaven a la manilla, i una legió de periodistes, estudiants, saltataulells i dones de la vida, s'hi congria, en els millors moments, una romanalla del vell esperit barceloní, entre trempat i fatxenda, barreja d'erudició i de farciment, d'anècdota, de rebentada, i d'orgull capitalí. Els propietaris que els regentaven lluien una taca de cafè al davantal, però havien sentit la pruija artística, almenys un cop a la vida, i havien consultat revistes d'avantguarda per donar to als seus salons. Podien saludar els grans artistes que hi treien el nas de tant en tant i parlar-hi una mica de dones, ni que fos mig minut.

Quan va venir la moda dels *snack-bars*, aureolada amb els prestigis del cinema, els cafès van perdre una batalla però tampoc no van desaparèixer del tot. L'autèntic barceloní encara els freqüentava. Ja no s'hi discutia, com abans de la guerra, sobre Freud o d'Stravinsky, sobre la darrera combinació ministerial, les parrafades moralistes de Berdiaeff, la faramalla o els lluentons d'una star del Bataclan. Servien de teló de fons a l'*estraperlo*, entre conciliàbuls i engrescades prèdiques sobre l'enèsima traïció de tal o tal *arribista* del cotó. Als cafès de la postguerra, *El Navarra*, *La Punyalada* o *La Lluna*, els tractes més inconfessables es feien sota la protecció de les lleis. També hi oficiaven conversadors de poca volada en el gènere picant. Però una innata tendència o un conservadorisme consuetudinari hi duia el més granat de la ciutat per fer-hi volar coloms.

Desapareguda la cultura ontològica del cafè artístic, persistia una fidelitat epidèrmica, esbravada, sense fervor, però al cap i a la fi ben decorosa, a prova de modernitats i capgiraments bruscos. I els barcelonins immemorials sempre han tingut l'epidermis ben bregada.

La resta, fins avui, és encara més coneguda, malda per arrapar-se en el record, malgrat els reportatges televisius o les emissions de ràdio crepusculars, avesades al tòpic, que ens en volen fer cinc cèntims cada dos per tres. Però no hi acabem de veure clar en aquestes anèmiques emissions de la nostàlgia per encàrrec. Des dels alcohols purs, que convertien en epilèptics, l'espai d'una nit, a respectables pares de família, fins als còctels americans i altres barreges més inofensives, usades per mantenir la consciència ben desperta per als afers de conquesta amorosa, l'evolució interna dels cafès i la seva peculiar i misteriosa casuística, segueix sent, per a generacions d'avui dia, una imatge desdibuixada, un secret tan insondable com la circulació del capital i les tres-centes famílies que actualment mouen els fils del planeta.

La decoració d'aquells cafès, en els temps heroics, ja no ens la podem ni imaginar. Algun parent ens ha explicat que s'hi podia veure una llàntia Tiffany ben autèntica fent costat a d'altres que no ho eren ni poc ni gens; un paisatge genuí de l'escola olotina i la pasterada més insondable; el canapè de vellut i la butaca de cuir més estripada hi confraternitzaven en un maridatge convuls, fins i tot en els cafès que presumien de ser per a la clientela addicta i més exclusiva. En una d'aquelles taules de marbre heteròclites podien conviure-hi en aparent harmonia un pernil serrà ben eixarreït

i la joia exquisida que acabava de desempenyar la *star* de moda del Molino; una pipa de tabac de Virgínia i una petaca de picadura o un paquet d'*Ideales*; una copa de *musigny* i un gotet de malvasia. *O tempora, o mores!*

Potser perquè dels cafès en sortien l'exageració i les revolucions, i aquest era l'*arcanum maximum* de la societat d'abans d'ahir, avui ningú no prendria en consideració aquesta mena de coses. Però passejant per Barcelona, avui només sorgeix el fantasma tronat de Disneylàndia. La ciutat formiguejant, decorat necessari dels cafès, «*fourmillante cité, toute pleine de rêves*», ha deixat pas a les imatges reciclades, i a la pobresa de sentiments; les velles referències, la Bíblia intel·lectual i la Bíblia popular dels cafès, s'han esvanit per sempre. Ara ens topem amb hotels pretenciosos, sempre buits i amb grups vestits d'uniforme com en una mala pel·lícula, que només fan la viu-viu en els moments caniculars, i que només ocupa un públic que sembla que s'hagi equivocat de lloc.

Fins a l'arribada dels *fast-food*, d'altres modes s'han anat succeint, en una fantàstica galopada estètica digna de ser analitzada per Baudrillard: xocolateries, granges la catalana, el pop, els dissenys funcionals, les cadenes estereotipades tipus *Il caffè di Francesco* i d'altres inútils succedanis ens castiguen encara més la nostra imaginació fatigada. Però el cafè estricte, brillant, irreductible, igual a ell mateix, no ha ressuscitat. Els carrers de molts barris de Barcelona no traspuen gens d'història, ni de la petita ni de la gran. La vida continua, la cultura continua. Sorgeixen alguns bons quadres, cançons ben intencionades, el jazz encara sura, la ciutat bull d'una altra manera, sonen els telèfons mòbils. Una mica pertot arreu l'esperit es refà per transformar-se definitivament en una cosa nova, que s'ha venut l'ànima al diable. Apagats per sempre els llums dels cafès, que cremaven dia i nit, s'ha perdut també l'ombra civilitzada i compacta que escampaven. Caldria tenir una salut a prova de tabac per anar a vendre fum als cafès aigualits d'avui, perquè no hi trobaríeu ni un trist parroquià que no us repliqués amb l'enèsima aventura de l'heroi de la pantalla. En l'aperitiu social hi domina la pessigolla d'allò que els *cursis* en diuen *multiculturalitat*, que és una aigua que no fa moure cap molí. La fallera de les grans exposicions temàtiques ha posat al dia el museu imaginari de les farmàcies antigues i dels cafès, amb reconstruccions mil·limètriques d'aquelles acadèmies d'esnobisme: el «Lion d'or», «Els Quatre Gats», «El Comerç» i el públic massiu s'hi passejava embadalit. Però deixaven anar fortor d'hule i de desinfectant. Léon-Paul Fargue deia de certs noctàmbuls: «*ils font la nuit comme ils font de la peinture*».

Ara, a les nits de Barcelona es veuen baixar grupets de joves que es parlen d'una banda a l'altre del carrer fent concursos d'oxímorons, però no tenen res a veure amb els llegendaris *hydròpates*. Encara es troba aquí i allà algun racó més o menys autèntic. Per exemple, podem agafar un taxi, i anar a petar al vell *Marsella* per engolir unes gotetes d'absenta. La impressió dels miralls sense amalgama, verolosos de tanta fumera com s'hi ha encrostissat, semblen l'evidència que no hi ha falsificació. Però de seguida ens adonem que, ben guardat per quatre turistes francesos i algun director de cine, el més estripat dels seus clients és un assassí d'aigua dolça.

RAGTIME

> Jordi Nopca

jordinopca@hotmail.com

Ahir, l'àvia va tenir un somni estrany –d'aquells que només té ella. Un diumenge assolat, s'arreglava i se n'anava a veure uns coneguts. Viatjava en un tren que travessa-va prats verds plens de guineus fugisseres i, quan arribava a l'estació, la venia a buscar l'amfitrió, el senyor Joan, un home escardalenc i de poques paraules. La rebia amb una cortesia freda que la inquietava, però això no la podia fer sospitar de més que un lleuger mal humor o una desatenció involuntària. Quan arribaven a la casa –una immensitat imponent i luxosa– el senyor Joan la deixava sola al rebedor. «Vaig a bus-

Esperar un autobús en dissabte és una estupidesa similar a esperar el senyor Godot: calen un parell d'actes llargs i repetitius envoltat d'estrafolaris que es miren una ceba o un recull de poesia goliàrdica

car l'Àgata», li deia en el mateix to eixut que havia gastat tota l'estona. L'àvia esperava l'arribada de la seva amiga de tota la vida quieta com el penjarobes on el senyor Joan acabava d'abandonar la jaqueta amb fredor. Ben aviat, la curiositat natural de l'àvia la va obligar a fer un parell de passes endavant, a obrir algun calaix i l'agenda que hi havia al costat del telèfon. Hi havia una targeta d'un servei de pompes fúnebres que feia de punt. Com que els seus coneguts no semblaven recordar-

se d'ella, l'àvia va cridar un parell de vegades el nom d'Àgata. Després d'això, es va creure amb el dret de caminar fins al menjador –no recordava que la decoració fos tan moderna– i, en no trobar-hi ningú, va sortir al jardí. Feia molt de temps que no caminava entre aquella col·lecció de rareses tropicals tan boniques. S'hi va passejar meravellada, i quan va arribar a la piscina el sol ja s'havia amagat rere uns núvols força espessos. Va córrer una ràfega de vent que la va fer estremir, però lluny de tornar al menjador es va atansar fins a la vora de l'aigua. Sempre que era prop d'una piscina li agradava veure's reflectida a les aigües, ni que fos un segon de no res. L'àvia es va atansar amb passes artritiques fins a poder contemplar el seu rostre aquós i ondulant.

El primer que va fer va ser cridar, quan va veure el tiet Lluís i no a ella desfent-se dins del blau turquesa i rient de mala manera. Tot seguit, va tancar els ulls i va fer mitja volta: no va arrencar a córrer perquè tenia por d'haver patit una aparició vergonyosa, fruit exclusiu de la seva imaginació. Quan va tornar a obrir els ulls, els va veure com sortien del darrere de les plantes. Hi eren pràcticament tots: els pares, germans i avis; aquell cosí que van matar a Astúries; el fill que havia fumat fins a acabar amb la seva vida; en Miquel... I el tiet Lluís, que, valent-se de l'ajuda de les escaletes metàl·liques, va sortir de la piscina amb un banyador que li anava massa petit. Va ser ell qui va cridar unes paraules horribles que van despertar les ires dels altres familiars. L'àvia va córrer cap a la casa d'en Joan i l'Àgata, però ja no hi havia res a fer: els morts l'havien rodejat i tancaven el cercle amb unes passes amenaçadores. El tiet Lluís va dir que per fi podrien passar comptes i se li va tirar a sobre. La va començar a esgarrapar amb ràbia, i els altres van fer exactament el mateix.

L'àvia em va explicar totes aquestes angoixes per fer-me veure que havia d'aprofitar les oportunitats de ser jove. I en una d'aquelles fintes memorables em va dir que havia sentit a la ràdio que el dia de la Mercè podia visitar el *manac* sense pagar ni un cèn-

tim. «T'estalviaràs a la vora de nou euros», em va dir amb aquella exaltació tan pròpia d'ella. Jo encara no m'havia recuperat de la bogeria aquàtica i mig atontat li vaig prometre que hi aniria. Va ser un error terrible, perquè llavors va anar a buscar el mone-der i em va donar tres euros: «Té, això és perquè em compris una postal del Pantocràtor i una altra de la Verge Maria». Em va dir que em podria quedar el canvi, però el pessic de diners que m'enduria no m'arribarien ni per un paquet de xiclets. Quan vaig arribar a casa vaig fer unes quantes trucades per arranjar una visita al museu que fos més digerible. L'Ester –la meva gran aposta– es va excusar molt educadament: se n'anava a fer una graellada al Pedraforca. En Xavi tenia un dinar familiar i l'Eduardo em va jugar una de les seves males passades: primer em va dir que sí però a les tantes de la matinada em va enviar un missatge que no podia ser més explícit («Tendrà que ser otro día, pibe»).

Avui m'he llevat amb un mal de cap degut a un somni, que aquest cop era producte del meu cap. M'he pres un parell de pastilles d'amagat dels pares –que em controlen la ingestió de fàrmacs– i m'he arreglat amb una mandra considerable. Cada vegada que badallava em venien unes pessigolles força molestes a l'omòplat dret i quan mirava de gratar-me –cada cop amb més ràbia– la picor desconcertant desapareixia. He sortit de la meva cel·la cap a tres quarts de deu i m'he acostat fins al menjador, on el pare feia un cop de cap perquè havia estat intentant llegir un dels articles d'opinió del diari que més ens recomanen a la facultat. La mare s'estava dutxant, així que, lluny de voler alterar la postura sancallosa del pare, els hi he escrit una nota brevíssima amb les indicacions que he considerat més essencials.

El carrer era ple de pirulís inflats –homes– amb els seus respectius gossets de color crema. Al forn m'he trobat amb la senyora Mercedes i m'ha preguntat si ja havia començat les classes. Pobra dona: sempre la mateixa història i sempre la mateixa resposta: no. Sempre que me la trobo quan estic sol me l'espolsa amb respostes negatives, i si em demana algun detall inesperat faig servir paraules que no entén com «excedència» o «burot» com a motius essencials per tenir la sort de ser tan i tan ocios.

M'he comprat una canya de crema i me l'he endrapada a la parada de l'autobús amb un parell de queixalades voraces. Esperar un autobús en dissabte és una estupidesa similar a esperar el senyor Godot: calen un parell d'actes llargs i repetitius envoltat d'extrafolaris que es miren una ceba o un recull de poesia goliàrdica (¿per què, en dissabte, per què?). Finalment, quan arriba l'autobús penses per uns moments que alguna institució pública pot estar-te jugant una mala passada, però a part de braços, cames i cotxes i t'hi enfiles resignat. Sempre hi ha algú que desprèn una intensa olor a hiena, però al llarg del trajecte –els semàfors es posen vermells dos cotxes abans– t'hi acabes acostumat. D'aquesta manera, quan surts altre cop a l'aire lliure notes com se't despleguen els pulmons tot i que l'atmosfera de la ciutat de Barcelona no és per tirar gaires coets. Això és el que exactament m'ha passat avui dins l'autobús: una superposició de vivències inesperada i amb un punt desassossegant –una epifania.

Però ja sabem tots que això de les dimensions canvia a mesura que rellisquem vida avall: quan som petits, tot ens sembla descomunal i fantàstic; llavors fem l'estirada i creiem que arribarà un dia que ens podrem escurar les dents amb una de les torres inacabades de la Sagrada Família

La plaça Espanya era plena de turistes armats amb tota mena de càmeres. Per sorpresa meva hi havia també algun barceloní que, potser perquè eren les festes de la Mercè, reproduïa els mateixos tics en el vestuari i en l'utilitatge tecnològic que els estrangers. «Anem a fer el cigala, que no costa res!» devien pensar ahir a la nit quan portaven una copa de més i la seva dona els mirava amb aquells ulls amenaçadors de sé-que-aquesta-nit-tampoc-compliràs.

He començat la caminada cap al museu nacional, aquesta corona magníficament del passeig infinit que torna a poder ser visitada després «d'una llarga convalescència» (Almenys així és com s'hi refereix l'àvia, amb aquestes postilles verbals directament extretes de les revistes del cor que llegeix cada divendres a la perruqueria del costat de casa).

Per no trencar la tradició, les escales mecàniques no funcionaven. Algun turista, resignat a pensar que hauria d'arrossegar les seves carns rosades muntanya amunt, caminava temorenc fins al primer esglaó, i quan comprovava que aquell servei no estava disponible cridava *mèrde*, *bloody Mary* o *Weltliteratur*. La pujada al museu se m'ha fet eterna. Sobretot perquè calia vigilar amb llambordes escrostonades i tots aquells regals en forma de llaunes, pells de fruita i excrements que m'anava trobant per terra.

En arribar a la meitat del camí he hagut de fer una parada per agafar aire. Hi havia quatre turistes i una noia que es miraven algun edifici que quedava massa lluny i deien, joiosos: *Mies Van der Rohe pavilion*! He hagut de forçar els ulls per imaginar-me que aquella bestioleta arquitectònica

Avui, com quinze anys enrere,
he tremolat davant la desesperació
dels perdedors –i aquest cop de
forma plenament conscient

que semblava fugir lluny de mi –*far away*– era la sumptuositat estudiada al batxillerat a base de diapositives que alteraven perspectives. Però ja sabem tots que això de les dimensions canvia a mesura que relisquem vida avall: quan som petits, tot ens sembla descomunal i fantàstic; llavors fem l'estirada i creiem que arribarà un dia que ens podrem escurar les dents amb una de les torres inacabades de la Sagrada Família; l'entrada a l'edat adulta es correspon amb una degradació moral de tot el que ens envolta, que perd la brillantor i la gràcia a marxes forçades –em resisteixo a escriure *paulatinament*, paraula potinera amb gust i ganes–; a l'última etapa, la del bastó i l'espardenya econòmica, el món se'ns torna a fer immens: fins i tot casa nostra ens pot arribar a semblar tan accidentada com el nostre país.

Un cop recuperat del cansament, he escalat la segona meitat del trajecte amb la ràbia continguda d'observar les pintades obscenes que s'estenien pel terra. Al principi he mirat d'esquivar-les, però quan els meus equilibris s'han convertit en una dansa gairebé tribal que espantava els senyors de les motxilles i les càmeres digitals –se'ls hi ha de tenir tant de respecte com als pares, a tots els aportadors de divises– he canviat d'estratègia i he trepitjat tots els «te vi a cogé» i els noms propis escandalosos que he pogut.

He arribat a l'entrada del Museu Nacional que semblava un cavall de carreres després de perdre'n una. Un home vestit de vermell m'ha fet posar la bossa en una d'aquelles cintes negres que condueixen a un oracle hipertecnificat. La màquina diu –a través d'u-

na pantalla– si el contingut és apte o no apte. En el meu cas, la resposta positiva m'ha alliberat momentàniament de la càrrega de sentir-me estranger a la meua pròpia ciutat. Li he dit «gràcies» a l'home vestit de vermell i se m'ha quedat mirant estranyat: es devia pensar que era un fiord o una pedra extraviada del mur de Berlín –incapacitada, per tant, de comunicar-me verbalment, a la ciutat del disseny i l'estupidesa. Uns metres més endavant, una noia somrient m'ha lliurat una entrada i jo li he preguntat si em servia també per visitar les exposicions temporals. No, ho sento. Una llàstima (tot i que no sabia què hi feien).

Lavors ha arribat el moment del gran dilema: ¿per quina col·lecció començaria? L'apartat de romànic i gòtic ja els havia visitat feia quatre anys, quan ens van encomanar un treball sobre una mare de Déu del segle XIV. Per assegurar-se que ens havíem passat pel museu, el professor ens va fer enganxar l'entrada a la portada del treball. Em faltava per veure –per si fos poc– el renaixement i barroc, el llegat Cambó, la col·lecció Thyssen–Bornemisza i l'art modern. Els turistes, que entraven a grapats i em donaven empentes sense disculpar-se m'han fet decantar per les obres menys llunyanes de l'actualitat. Tot i ja haver-les vist al desaparegut Museu d'Art Modern, el record era molt més llunyà que el d'aquella tarda adolescent i estrictament burocràtica del batxillerat, així que he pujat fins al segon pis i he començat per la *Lucrècia* violada i morta de Damià Campeny. M'he assegut en un banc i me l'he mirada una bona estona. És una escultura que ja fa quinze anys, quan la vaig veure per primer cop amb l'avi, em va suggerir una tristesa irreprimible. Per aquestes paraules pot semblar que quan era petit fos un fenomen. No és ben bé així –ni de bon tros: jo vaig ser un nen solitari i descamisat que, molt de tant en tant es capficava amb alguna imatge o música sense saber-ne els motius. Així em va passar amb *Lucrècia* i amb *La batalla de Tetuan*, aquella tarda que vaig passar al *mam*, com li deia l'avi –pobre avi– en un to sorneguer.

He passat el matí voltant amunt i avall per la col·lecció selectíssima d'art modern del Museu Nacional. De tant en tant se m'apropava una noia menuda i m'advertia que no es podien fer fotos amb flaix. «Ni amb flaix ni sense», pensava jo cada vegada que m'ho deia, però mai m'atrevia a dir-li-ho (avui dia, la correcció política ratlla l'absolutisme). La noia sempre se m'adreçava en anglès, i així ho feia també amb els altres turistes –aquests sí que amb la intenció de fotografiar-ho tot. Entre els visitants més selectes, hi havia un homenàs amb xiruques i samarreta sense mànigues que feia una foto de cada pintura i tres de les escultures exemptes (una frontal, una de perfil i el seu detall predilecte). També corria pels passadissos un noi amb *rastes* i una gorra de la mida d'uns pantalons que impedia veure la mateixa obra que ell estudiava detingudament amb la mà a la barbeta. ¿Per què serà, que les persones que es crespen els cabells em recorden el gosset Goofy? Amb la incògnita als llavis –tampoc m'he atrevit a preguntar-li-ho per por de rebre un jec d'hòsties– m'he anat arrossegant per les sales més neoclàssiques fins a arribar a la representació escultòrica de Dante Aligheri. Una nota explicava les fites aconseguides per Jeroni Suñol, l'escultor, però jo no he acabat d'entendre aquella mossegada informativa i he preferit admirar el gest consirós del creador, vestit amb una túnica elegant i unes botes tan punxegudes com l'art d'escriure i ser comprès.

No cal dir que quan he entrat a la sala de Fortuny i l'Escola de Roma el cor m'ha fet un salt. Ja m'he referit anteriorment a l'impacte que em va causar *La batalla de Tetuan*

sent un marrec poc agraciad. Doncs bé: a data d'avui, la immensitat pictòrica m'ha deixat amb la boca molt més oberta. Semblava el peix ferotge d'aquell company d'universitat que mai puc recordar –per què serà– com se diu. He mirat de resseguir cadascun dels conjunts d'imatges de la tela gegantina i cada cop en descobria de nous. M'he ficat dins la batalla sense demanar permís a la noia menuda que controlava les fotos amb flaix. S'hi respirava un aire dens que ofegava –l'olor de la sang resseca–, però de seguida un senyor molt poc agraciad m'ha comunicat gestualment que algú demanava per mi i era una altra noia –la guia del museu:

–¿Que es podria enretirar uns metres, senyor? He d'explicar l'obra i així em seria més fàcil de...

Una vuitantena d'ulls al·lucinats anaven de la visió del quadre a la de la meua figura d'estudiant inflat de civada intel·lectual. M'he enretirat amb rapidesa, però no tant pel consell de la noia sinó per aquest *senyor* amb el qual se m'ha adreçat. Ja fa uns quants mesos que dura la broma: ¿què he fet jo, per merèixer aquest qualificatiu honorable? ¿Serà el meu volum paquidèrmic? ¿Seran les primeres llacunes de calvície o la poca cura a l'hora de vestir? La guia del museu m'ha amargat la visita, redéu. Amb una paciència insòlita, he observat com explicava el quadre al grup de persones que m'envoltava. De tant en tant, la idea d'estar envellint irreversiblement feia acte de presència, i llavors em mossegava els llavis. Mentrestant, l'explicació de l'obra se centrava sobretot en la polèmica de l'època –el quadre va ser titllat de barreja indigerible de moltes petites escenes en una de sola– i en la dada sempre atractiva que el pintor Fortuny va morir «a l'edat prematura de 36 anys». Com que la massa de carn i càmeres no m'ha deixat arribar fins *La vicaria*, m'he desviat fins a un apèndix de la sala on hi he pogut admirar un parell de paisatges marítims –Sitges i Blanes, si no recordo malament– que, pel seu emboirament conscient i premeditat m'han fet oblidar, només per uns instants, de les misèries de fer-me gran. Ara mateix no recordo qui els va pintar –una llàstima–, però això em pot servir d'excusa per arrossegar l'any vinent alguna coneixença sensible a l'Art i intentar aconseguir una fita impossible en la qual no em recrearé.

He esperat pacientment que la guia s'emportés els visitants cap al torero ferit de Rossend Nobas. Quan això finalment ha passat m'he plantat davant de *La vicaria* i, tot i la meua voluntat canina de voler queixalar –intel·lectualment, s'entén– aquesta obra emblemàtica no me n'he sortit. El quadre era el mateix de sempre, però jo encara m'escalfava en la foguera que encara fumejava del quadre d'abans. Ho he deixat estar després d'un parell d'intents de fixar la vista en algun punt emblemàtic (el penitent, la dona que es gira per mirar-lo, l'homenet que seu pacientment sol). He travessat la turba –aquest cop sí– i he caminat fins la sala dedicada a Joaquim Vayreda. M'he sorprès a mi mateix d'exhaurir un quart d'hora mirant aquells quadres paisatgístics: a París, la visita al *musée d'Orsay* em va avorrir tant que vaig sortir de molt mal humor i les vaig pagar amb la Sara. A diferència de bona part dels quadres impressionistes, Vayreda mira d'incloure sempre que pot l'element humà als llenços, i això és el que em deu haver fascinat.

Una veu profunda ha preguntat a algú que no contestava què volia dir això de tornar del tros. No em pregunteu per quin motiu, però aquesta demanda sense solució m'ha

animat a seguir passejant pel museu. És llavors quan he pressentit que *Els primers freds* havien de ser a prop. M'he posat a buscar-los amb un rosec al pit gens recomanable i quan els he trobat –sense gaire esforç, tot s'ha de dir– ¡blam!, la patacada: és l'escultura més trista i commovedora que he vist mai. Avui, com quinze anys enrere, he tremolat davant la desesperació dels perdedors –i aquest cop de forma plenament conscient.

En aquesta meravella de Miquel Blay, el marbre pren la forma d'una nena i el seu avi. Seuen en un banc completament nus i, mig arraulits, esperen la mort. La nena busca una mica d'escalfor en l'espatlla de l'avi, que s'agafa les mans entre les cames i espera, amb una serenitat que avui dia seria impensable, que arribi el final. L'escena m'ha estripat les entranyes a la recerca del cor, un òrgan que, si bé amb els anys s'ha anat tornant fred encara és capaç de reaccionar molt de tant en tant. I és exactament el que m'ha passat aquest matí: m'he emocionat. Llàstima que prop de l'escultura no hi hagués cap banc per plorar en silenci. He sortit de la sala desconsolat mentre em venien al cap imatges de la meua pròpia desgràcia personal que es barrejaven amb la revenja del tiet Lluís al somni de l'àvia. Tard o d'hora hem de pagar pel mal que hem fet. «Cal anar a dormir amb la consciència tranquil·la», m'ha dit sempre el pare, i jo, entre aquella col·lecció de sentiments artístics arrauxats em veia incapacitat d'aixecar mai més el cap.

He anat al lavabo per calmar-me i, abans de marxar, he entrat a la botiga on venien postals. He localitzat sense dificultats el Pantocràtor i una Verge Maria qualsevol. Cadascuna costava noranta cèntims. Pagaria un euro amb vuitanta i jo em quedaria amb una propina poc profitosa: però millor això que res. Mentre feia cua, les punxades al pit se m'han revifat i, aprofitant que la caixa tenia problemes per entendre's amb un alemany que comprava un coixí a un preu vergonyós, me n'he anat sense pagar.

Ja a fora el museu, mentre baixava les escales, he trobat una llagosta enorme i lletja –abominable. M'he vist reflectit en els seus ulls, o almenys això m'ha semblat, i sense vacil·lar ni un sol moment l'he esclafada i he seguit caminant fins a la parada de l'autobús.

Del 2 al 8 d'octubre del 2005

A LA FRONTISSA

> Sr. Polissó

SrPolisso@hotmail.com

*(J'suis l'pornographe, du phonographe, le **polisson** de la chanson. G. Brassens)*

Un hivern és diferent amb la manta que amb l'amant, veu amiga i habitant d'un paisatge amb poques dents. Com tortuga passejant per la vinya de l'enyor, mal d'esquena no en tinc, no, és pitjor anar a pastar fang. Sento a ritme de martell: bricolatge criminal, penjo un quadre que no val, crema un clau sota la pell. A un prestatge del cervell, diccionaris no verbals tradueixen el teu vals de silenci, ple de gest.

A la frontissa, l'eix quan gira, ho fa com vol. Intento entendre el moviment de la baldufa. El mareig de la perdiu t'acluca els ulls. L'escullera no és idoni observatori, si el vent bufa. Res no barrufa, res no barrufa.

Hemisferi fora el cap, trepanat per un cantó, per la capa del que sóc, entra l'ultraviolat. Bec d'un glop l'enteniment, no sé com se'm posarà, mal de panxa per dinar, ni culpables ni innocents.

A la frontissa, el punt de mira s'ha confós. Intentes prendre l'aire fresc amb perspectiva. El retrat d'una sortida surt mogut. Un empelt que no pot créixer sent que es deixa cremar un llibre. La pell com tiba, la pell com tiba.

A la frontissa, la consciència és de pigmeu.
Diluvi, allau, calitja blanca.

ENTRE TU I JO

> Mon Pons

www.igac.org/?mon_pons

EXIGIM LA POSSIBILITAT D'UNA ILLA (O L'OPINIÓ D'UN HOOLIGAN D'ANAGRAMA)

> Subal Quinina

<http://lasegonaperiferia.blogspot.com>

*Un autor, un escritor, lo más frecuente es que no sea un hombre.
Es una mujercuela a la que hay que pagar, sabiendo muy bien
que está a punto de entregarse a otro. Es una puta.*

Gaston Gallimard, editor

Opiniones mohicanas, Herralde, Jorge, El Acantilado

NOTA PRÈVIA: Abans d'editar *La possibilité d'une île*, Houellebecq va deixar a l'estacada l'editorial francesa Flammarion a favor de Fayard (que pertany al seu temps a la indústria armamentística Matra). Alhora, i guiat per l'agent d'actors i escriptors François-Marie Samuelson, va trencar relacions amb Anagrama per passar-se a Alfaguara, que pertany al Grupo Prisa. Tot per la considerable suma d'un milió quatre-cents mil euros.

No he somiat mai un duel entre Bolaño i Houellebecq, però m'agradaria, m'agradaria. Tinc pensat ja el final oníric; Bolaño apaga un cigarret amb desgana, agafa amb parsimònia funcional un exemplar de 2666 i amb moviment prest etziba un cop de llibre a la testa al senyor Houellebecq, que queda estabornit a terra amb un rajolí de sang que li surt del nas.

**Abans suposo que em vaig
masturbar febrilment,
que ve a ser el mateix que
escriure, però en saludable**

Senyor director, Houellebecq va ésser el meu autor de capçalera fa un temps. Mon germà, un no lector militant, em va fer obsequi d'un exemplar de *Plataforma*, de ben segur guiat pel cul de la senyoreta que apareix a la portada. És un cul inspirador, què vol.

I amb la imatge del cul de la senyoreta tatuada a les retines vaig començar a llegir-me al senyor Houellebecq. Vaig quedar verament impressionat, amb sinceritat li ho dic, senyor director. Una sensació nova em va recórrer l'espina i em vaig dir: nen, allibera el malparit que portes dins, i vaig començar a escriure les meves pròpies coses. Abans suposo que em vaig masturbar febrilment, que ve a ser el mateix que escriure, però en saludable.

El cas és que aviat vaig sintonitzar amb el seu discurs depressionista i reaccionari. Vaig descobrir l'essència de l'home occidental contemporani; home buit de sentiments i continguts, descregut i cruel, sol, esgotat, egòlatra, amoral o immoral, com es vulgui. A voltes em feia creus de la impudícia que demostrava Houellebecq a l'hora d'expressar les seves opinions, que solien ser com un cop de puny a l'estómac dels benpensants. Potser encara l'admiro en aquest sentit; la seva llibertat a desacreditar-ho tot, tot i tot. I de les escenes de sexe què me'n diu, senyor director, es-pec-ta-cu-lars, oi? Des de *Qué es Teresa? Es... Los castaños en flor*, de José Pierre, que la magnitud de la meva tragèdia no era tan gran.

Però, què ha quedat de la meva afinitat amb el senyor Houellebecq, després del temps?

Poca cosa. El menystinc rotundament, senyor director. Sé que fa de mal dir, que a l'autor se'l jutja per la seva obra i no per res més, però el personatge públic que s'ha construït aquest senyor em fa venir basques. De la seva obra només recordo amb emoció les magnífiques pàgines d'*Ampliació del camp de batalla* on es dedica a fulminar la professió dels psicoanalistes (plaga d'Occident), o les reflexions extraordinàriament encertades sobre la impossibilitat del viatge, en favor del turisme babau i fastigós organitzat per Nouvelle Frontiers, a *Plataforma*.

Què t'ha fet en Houellebecq, a tu, pobre desgraciat, per què el tinguis en tan poca estima, eh, Subal, Subalet?, m'inquirirà amb descomunal agressivitat vostè o qualsevol que hagi arribat fins aquí.

Ras i curt; trobo que Houellebecq és el Sarkozy de les lletres francòfones. La seva prepotència de nen malcriat i ultraguardonat m'embafa, encara que, pel que sabem, la infància de Houellebecq va ser prou dura com per no fer-hi bromes... Emperò, qui ha volgut ampliar el camp de batalla, qui s'ha ficat en aquest jardí de la provocació, ha estat ell mateix, i això comporta haver d'encaixar esportivament tots i cadascun dels embats injustos i demolidors que hom pugui rebre. Què li han fet a ell els musulmans? O els belgues? Ah, els belgues! Uns pàries que cal defensar, malgrat Houellebecq.

Vaig descobrir l'essència de l'home occidental contemporani; home buit de sentiments i continguts, descregut i cruel, sol, esgotat, egòlatra, amoral o immoral, com es vulgui

Sí, sí, amic director, el futur de la novel·la escrita en francès passa per Bèlgica. Malauradament Bolaño ja no li pot fotre cop de 2666 a la testa, a en Houellebecq, però Amélie Nothomb sí.

[Parèntesi Nothomb.

No busquin més respostes en Houellebecq, busquin i comprin tots i cadascun dels llibres d'aquesta escriptora **belga**, no se sentiran estafats. Ironia de la fina, estructures narratives que, per a mi –que sóc un ignorant–, resulten alliberadores, final sorprenent (*Cosmética del enemigo*, Anagrama, 2003). Desesperació absoluta i total resignació (*Estupor y temblores*, Anagrama, 2004) i altres tresors que encara no he tastat, però que estic segur que ofereixen un retrat més fidel de la nostra generació de mileuristes desgraciats que no pas el del Houellebecq.

Fi del parèntesi Nothomb.]

Miri, no he llegit *La possibilitat d'una illa*. Ho escriuré tres cops en diagonal, per a la gent que té aquest hàbit pernicios de llegir malament ho capti i sàpiga que les meves opinions són del tot infundades i per tant cent per cent refutables.

No he llegit *La possibilitat d'una illa*.

No he llegit *La possibilitat d'una illa*.

No he llegit *La possibilitat d'una illa*.

Però sé de què tracta, i sé que la detestaria. Fart estic de profetes que dibuixen un futur a mans de sectes pseudocientífiques. Passo de Nostradamus postmoderns, passo

de malgastar vint euros en un volum que no m'interessa (*je suis un mileuriste revolutionnaire*), i més tenint en compte que les *nouvelles* de la Nothomb van tan bé de preu. En tot cas, el futur no està al costat de la secta dels raelians o elohimites, sinó de Pare de sufrir. Ha errat el tret, senyor Houellebecq. Pare de sufrir, senyor Houellebecq. No traeixi tan fàcilment la millor editorial en castellà que hi ha en aquest país, senyor Houellebecq. Ni per un milió d'euros, senyor Houellebecq. Caca, caca, senyor Houellebecq.

Catalans, boicotegem al senyor Houellebecq, que vol dir boicotejar la podrida llei més fort en el món editorial. Volen canya? Llegeixin en Bauçà, o en Fonollosa. Eren de casa, eren d'aquí. I gastaven tanta o més mala folla que aquest senyor.

Bé, miri, senyor director, vaig pel segon combinat; i espero que vostè i els seus lectors em sabran perdonar. Jo exigeixo La possibilitat d'una illa. Sí, sí. Exigeixo a la ministra de Sanitat, la molt honorable Elena Salgado, que si no vol pagar el tractament sanitari dels fumadors que religiosament paguem els impos-

Ras i curt; trobo que Houellebecq és el Sarkozy de les lletres francòfones

tos sobre el tabac, que els inverteixi en comprar una illa on l'hàbit de fumar no estigui castigat amb l'escarni públic i l'estigma social. Exigeixo la possibilitat d'una illa on puguem passejar-nos nus i amb el cigarret a la boca, aliens al macarthisme postmodern, per-

què jo vull morir, sa o insà, tard o d'hora. Houellebecq defensa la possibilitat de la vida després de la mort (mitjançant la clonació). Houellebecq es veu que no vol morir, que li fa terror (amb un milió i mig d'euros a la butxaca no m'estranya). Bé, jo sí. Quan escric no em fa por morir. Jo passo de malviure cent cinquanta anys, m'entén, senyor director?

La possibilitat d'una illa, sí, però que no sigui *Lanzarote*, per favor. Li fa un cigarret, senyor director?

Quin mal neguit informe els peus t'agafa
I els arrossega dins la pluja tova,
Pesada i tendra, que estovar-los busca;
Quan l'elefant devora bruts panxells
De les dones pensades i el desembre
Acumula miratges i en trau boira.

I tu t'agafes la més blanca nit
Com si fos l'ametler: corbata blanca
Penjant precoç. Llegeixes tots els signes
Que vénen pel camí, al moll t'adaptes
(no menteixis, no tens on agafar-te)
i d'algues el cordam respira núvols.

No renegues de l'ordi, t'accelera.
Les mossegades t'abandonen, dèbil
Escuma i cendra dels més joves dies.
L'escata protegeix les folles illes
Que en l'aixella florien i el deliri
De les xacres. La blanca pedra negra.

Aquí comença l'ordre; dins la negra
Maror d'albades l'hora s'accelera.
De tots els ignorants aquest deliri,
Dels peixos la nocturna vida, dèbil:
Les flàccides mentides que ens fan illes
Que en miratges s'emboiren tots els dies.

En les dones pensades, en els dies:
La pluja dura, que lleugera, negra,
Va caient pels carrers i per les illes,
Pels camins on el tràfic s'accelera.
El mal neguit amorf, tot el deliri
Que et treu la son, baldat, et torna dèbil.

Com una cabra pels pendissos, dèbil
Trem la sang dins les venes, plora dies
No viscuts, i la mà per al deliri
Sobre el blanc de la pàgina més negra
Sempre farà tard (bé s'accelera!).
Precoç llegeixes obstinades illes.

Corbata blanca, proes, pobles, illes.
Tu t'informaves del *pensiero* dèbil,
La *différance* que sempre s'accelera
Per davant del sentit; versos i dies
Ordies amb neguit de tija negra.
Tornem al caos? – Deixa'm el deliri

Que l'allargui un poc més, el foll deliri
Que em fa les hores dolces, que les illes
Reuneix amb la mà sucosa i negra
De qui viu dos mil anys amb un cor dèbil.
I que em desorganitza tant els dies
Que l'arbre dins l'hivern ja s'accelera.

L'elefant s'accelera, de tan dèbil
Oblit dels dies, aixecats com illes
Sobre el deliri de la nit més negra.
Tornem al caos: no valen sextines.
Escuma i peixos hi tremolen lloscos.
No busquis un sentit. T'ofegaria.

La Sénia, 2-XII-2005

Estem a la frontera entre un any i l'altre, època de fer inventari i de marcar-se fites, ho diu la revista *Marie Claire*. I els que (mal/ben)viuen de la literatura catalana no podien ser menys.

Tercer any que es fa la sessió d'Anatomia (www.uoc.edu/lletra/anatomia2005) a la Sala Gimbernà de la Reial Acadèmia de Medicina. I tercer any que hi vaig, orgullosa de ser constant, tot i que sempre en surti una mica entre decebuda i empenyada alhora que amb la sensació que s'hi ha perdut el temps.

Si més no, aquest any no s'hi han sentit gaires bestieses, tot i que tampoc proeses. Tot en la mesura justa, tot sota control. Ens hem queixat amb moderació. Hem criticat sense crear-nos enemics. Hem proclamat veritats que tres quarts de la sala ja sabien. Ningú no ha desentonat –a banda de la boina de la Vergés, que desconexem si era del gust de tothom. La sala estava més buida que els dos anys anteriors, i hi havia menys cares conegudes. Els convidats a fer balanç i profecia no eren tan mediàtics com els d'altres anys, i potser per això tot ha estat tan... correcte?

Quan algú va a una llibreria, té 300.000 possibilitats de no trobar el llibre que busca

Alineació: Oriol Izquierdo (Professor de la URL i membre del jurat de Lletres d'Or), Lurdes Malgrat (Arola Editors), Imma Monsó (escriptora), Jordi Puntí (escriptor i periodista), Guillem Terribas (llibreter) i Rosa Vergés (directora de cinema i membre del jurat de Lletres d'Or).

Àrbitre: Teresa Ferriz (Lletra, UOC).

Comença el partit. La primera part és de balanç del 2005.

Izquierdo té la pilota. Obre foc amb *La Metàfora*: la literatura catalana és un cos, i ell ens parlarà dels seus tres òrgans vitals, el de la producció (editors), el de la circulació (mitjans) i el de la digestió (crítica). Aparentment, i anant ràpid, diria que s'ho carrega tot, però amb un to tan disciplinat i calmat que no escandalitza.

Malgrat entoma la bimba i arrenca a córrer, potser hi posa més ganes que Izquierdo. Saluda els seus alumnes, que l'animen des de la grada. Destaca la distinció inútil entre literatura catalana en català i literatura catalana en castellà. Afirmar que l'Any del Llibre ha estat bé però que només s'ha fet sentir amb força a «la capital». Ressalta el paper de les editorials de «la perifèria» com a recuperadores dels clàssics. Reclama que la literatura de les Illes, la valenciana, la de l'Ebre, etc., també tingui un lloc en el panorama literari català; i que s'editi més teatre. Tampoc sap estar-se de fer anar *La Metàfora*: ens ha ofert una biòpsia. Acaba denunciant que la crítica està massa relacionada amb els estaments culturals. En resum: n'ha deixat anar unes quantes, però o la sala no se l'escoltava, o ja no ens impressiona res.

Monsó, a prop de l'àrea, atura la pilota amb el peu esquerre i distreu el públic amb un parell de filigranes. Parla com a creadora. És la primera que xerra sense llegir i es nota, s'agraeix. Sembla que la concurrència es desperta. Diu que cada any es perd en crea-

tivitat literària a causa de la voracitat del mercat. La literatura demana temps i el mercat no en té, afirma. Al 2005 hi ha hagut bones obres, però no en diu títols (ningú ha dit cap nom fins ara). Esmenta Jesús Moncada, a qui admira, i diu que la seva trajectòria literària l'honora i ens ha de servir d'exemple. Remata amb una pregunta: col·laboren els narradors a desmuntar les perversions del sistema editorial, o al contrari?

Puntí xuta a porta. És inevitable La Metàfora: la literatura és un cadàver. Compara l'Any del Llibre amb Disneylàndia, diu que ha estat una aparador polític. Afirma que ha estat estressant, que potser haurien hagut de fer-ne un trienni. En destaca alguns actes. Ara compara la literatura catalana amb un circ i diu que rere l'escenari hi ha problemes. Comenta la paradoxa que ara que hi ha més autors, hi ha deserció d'editors («deserció d'editors», apunten com a possible titular alguns periodistes de la sala). Torna a xutar, ara des de mig camp: les editorials catalanes són col·leccions de les castellanès; ja no es publica arriscant, s'aposta per la venda fàcil. Fa números: hi ha mil sis-cents premis literaris, que en són cinc al dia. Els ajuntaments resolen el pressupost de cultura amb aquests guardons. Ressalta el poc espai que hi ha per a la crítica, també.

Terribas, un veterà, entoma amb elegància i manté el ritme del partit. Improvisa. Els llibreters tenen problemes per vendre tot el que s'edita, han de censurar i triar i això genera queixes dels clients. Quan algú va a una llibreria, té 300.000 possibilitats de no trobar el llibre que busca. Un driblatge: el balanç és positiu, tot i que no es venguin tants llibres, però se'n venen molts; el públic es despista. L'Any del Llibre ha servit per col·locar-ne el logo en tot d'actes que ja es feien abans. A Girona no hi ha tingut tanta repercussió com a Barcelona. Conclou dient que el 2005 ha estat un bon any per als llibreters. L'esperàvem més ofensiu i no ha passat del mig camp.

Vergés, que ha vingut en qualitat de lectora, sembla que no veu la pilota i ens parla de cinema, amb anècdotes de Buñuel incloses. Com a filla d'editor, ha après a valorar el poder de la lectura. Es queixa de la publicitat en el cinema i no descarta llegir llibres amb anuncis. No toca la pilota, definitivament, però distreu. Els lectors estan maltractats, diu xutant per primera vegada.

Fi de la primera part. No s'ha dit cap nom a banda de l'inevitable Sánchez Piñol, que ja no compta, i el finit Moncada. Partit sense incidents. L'àrbitre xiula l'inici de la segona part: la profecia.

Izquierdo recita una llista de desigs per al 2006, una mena d'addenda a la carta als Reis. No profetitza gens. Joc curt, breu i força defensiu.

Malgrat continua enèrgica. Diu que encara hi ha esperança que la literatura catalana estigui representada per autors de tot el territori. Ho espera, ho desitja, diu. I acaba. La brevetat és la tònica d'aquesta segona part. No vaticina res.

Monsó avisa que no s'allargarà. Desitja (que no preveu) que la lectura penetri (*sic*) més a les escoles, pensa que aquests són els lectors que cal guanyar. Servidora està a punt d'ovacionar-la des de la grada, però es controla. El camp no és un clam, és una bassa d'oli. També diu que els pares són responsables de l'afició a la lectura dels fills.

Finalment, fa l'únic xut a porta de la segona part (tot i que força desviat de la porteria): calen uns premis als lectors per incentivar la lectura.

Puntí no és menys i serà breu i esperançat. Somia en veu alta, fa xuts impossibles: els editors independents tindran més pes; la fira de Frankfurt cal remarcar que és comercial i no literària, que sembla que alguns autors no ho saben i estan massa nerviosos; els programes de tele sobre llibres no es faran a l'hora de les pel·lis porno (aplaudiments tímids per part d'un sector del públic, *curiosament* són els que fan un programa de tele sobre llibres a l'hora de les pel·lis porno). I remata amb el cap donant un consell als autors mig manllevat de Pla: recomana pensar i pensar, i no ser «ni sosos ni pesats».

Terribas continua amb l'optimisme de què ha fet gala a la primera part. Parla del mèrit de les editorials petites. (També critica per omissió, que és la línia general de tot el partit, però pensem en el que no es diu, donem la volta al mitjó, el joc és elegant però poc ofensiu, en general.) Diu que cal posar a l'aparador els títols que ens agradin, deixant de banda si són comercials o no, perquè a la llarga es vendran i ens guanyarem un cert prestigi i reputació. Cal aconseguir que Girona (i altres indrets llunyans de «la capital») deixin de ser «la reserva índia del català»: posem les versions catalanes dels autors estrangers més a l'abast que les castellanes.

Vergés torna a sortir dels límits del camp i proclama, reclama, una rebel·lió dels lectors, que són gent amb criteri, exigent. Cal tenir en compte les noves generacions de lectors. Acaba fent una filigrana jocfloralesca que s'ha quedat gravada en el cerebel de servidora de vostès: en un món en què cada vegada hi ha menys fulles als arbres, que les fulles (*sic*) dels llibres brillin per si soles.

A la pròrroga, es parla dels cinquanta anys del premi Lletre d'Or. Aplaudiments, gràcies per venir i fins l'any que ve. Enguany no s'ha aplaudit fins al final. El silenci ha estat sepulcral (La Metàfora!), esquitxat per alguns xiuxiueigs degudament eradicats per una senyora dura d'oïda.

I cap a casa arrossegant els peus, ni copa de cava volem. Sensació de cava esbravat, de patates xips estovades, de pa sec, d'arròs covat. Serveix de balanç i profecia l'anatomia? Amb prou feines un retrat amb quatre pinzellades matusseres sobre l'aire que es respira en la literatura catalana: frases a mig dir, pocs noms propis (finalment tres: Sánchez Piñol, Jesús Moncada i Lolita Bosch), metàfores, formulació de desigs, i cap previsió. Empat a zero.

Amagat a l'ombra tampoc podràs escapar de tu mateix, ni ser més ràpid que la teva ombra.
A les trinxeres, al sot, al forat que una arada gegant fa sobre la terra aspra.
Amagat.
Intentant escapar, intentant no trobar-li la gràcia a la seva manera de viure.
Intentant no ser banalment feliç.
Intentant escapar. Fugir del laberint
Fugir de si mateix. Deixar-ho tot i córrer.
La vida l'ha fet lladre i mentider.
L'anar fent l'ha fet mòmia i cendrer.
Sap robar, sap enganyar de veritat.
Sap fer de la mentida la veritat.
És el gran lladre que s'ha robat a si mateix, que s'ha foradat les butxaques, però que mai ha pogut amb la farsa.
El teatre que fan aquells qui tenen fills i els volen educar!
El lladre, el trinxant que pica carn sense parar.
L'aprenent que és aprenent sempre ho serà.
L'hamburguesa amb fines herbes i el cartró d'embolicar.
La llavor del lladregot les parets travessarà.
Amunt els cors, avall els mites.
I tu?
Digue'm, per què.
Per què creus que no pots travessar una paret?
Per quina raó t'has cregut que això no és possible?
Et vas creure que el llop esfondrava les cases dels tres porquets bufant?
Et vas creure que Déu ho havia fet en set dies?
Has posat mai els dits a l'endoll, tu.
Els hi has posat unes quantes vegades per comprovar si l'electrocució es produïa en un cent per cent dels casos?
Has tocat una paret, oi?
Has comprovat que són solides i rígides, oi?
No t'has plantejat mai, segurament, que potser podries travessar una paret d'un cantó a l'altre, com per art de màgia, oi?
Nosaltres creiem que és possible travessar una paret.
Creiem que el nostre condicionament mental i la nostra educació ens porten a pensar en la certesa que no és possible fer-ho.
Creiem que tots plegats ens ho hem cregut tant que hem fet una veritat, hem construït un castell de parets rígides solides i no travessables i hi hem bastit un món més o menys còmode amb unes lleis mesurables i tangibles.
Creiem que moltes altres creences aparentment impertorbables basades en la força del costum i reforçades per una manera concreta i unilateral d'utilitzar els anomenats cinc sentits són totalment irrealistes i innecessàries.
Creiem que podem volar, senzillament la humanitat creu i està tan convençuda del contrari que no podrà volar mai.

Creiem que el món es pot canviar.

La paret, de cara. L'oloro. La toco, és plana i arrugadeta. Em produeix plaer tocar la paret a poc a poc. Hi passo la mà, hi encasto la cara. Encara és calenta pel sol. Hi acosto tot el cos i premo ben fort. El plaer m'emborratxa, l'escalfor em fa somniar. Perdo l'oremus una mica i inspiro fortament. Em fonc amb la paret, ella i jo som un, formem part del tot, de la gran cosa junta.

Torno, encara sóc al mateix lloc. No he travessat la paret, encara. Però intueixo que vaig per bon camí.

Et veig venir i tanco els ulls. Et percebo, sé que ets a prop. T'imagino.

Em dono un cop al cap que fa molt mal. He topat amb una paret. Sé que la culpa és meva, no de la paret, sé que no estic preparat, m'ho diu un nyanyo grandíols que tinc al front.

Si tots junts ens convencem totalment que podem travessar parets ho aconseguirem.

Això es pot canviar.

*Quin serà el meu anhel quan et confonguis amb la llunyania?
Tu que et dius com les coses.*

AL CANTAL
GABRIEL

Amb la mirada perduda darrere els vidres entelats, la Llum Anima't intentava copsar formes possibles a les planúries congelades del paisatge siberià; de l'estesa il·limitada dels blancs i grisos en confusió, n'apreciava els matisos; s'havia acostumat a observar-los detingudament, a contrastar-los. Sobre la capa de neu glaçada, les espurnes de gel, ingràvides i bellugadisses, s'elevaven amb fluxos i centelleigs bo i navegant per una franja d'aire sota la massa pesant i gris del cel.

Tanmateix, el que li faltava a la Llum Anima't era l'escalfor del sol, que no podia sentir mai sobre la pell. Li feia l'efecte que aquest astre igni havia entrat en un estat de pal·lidesa i defalliment: absort, com la seva mirada i com la d'ella sobre la gran esplorada desolada, bellíssimament aclaparadora, en la qual, adesiara, el glaç translúcid brillava com un suc lletós que la penetrava per la nineta dels seus ulls fins a aniquilar-ne la vivor.

Fins aquí tenim la formació d'un estat d'ànim, una informació donada sense gaire ni massa energia per a un discurs sobre la forma, a desgrat dels animosos adeptes de la desinformació.

En conseqüència, seguirem algunes reflexions de Paul Virilio sobre fets haguts i per haver, les quals, en quatre mots, fan així: *Les faits sont défaits* («Els fets són desfets»). I això el porta a citar, enèrgicament, Norbert Wiener: «La informació no és ni la massa ni l'energia, la informació és la informació.»

I conclou Virilio que la informació és la tercera dimensió de la matèria: avui la informació i la seva mediatització a ultrança han abolit els fets; de fet, la tercera dimensió de la matèria impera en els monopolis globalitzadors, en la informatització.

**¿Si la realitat de segona dimensió
dóna els fets de segona divisió, quins
són els fets de primera divisió, dels
quals donaria fe la realitat de tercera
dimensió? O bé, ¿on passarien els fets
de tercera divisió?**

És a dir, a les xarxes llançades al mercat informatiu que viatja per les vies informàtiques, la forma no dona fe dels principis ni dels fets realitzats en la realitat que roman en segona divisió, perdó, dimensió. ¿Si la realitat de segona dimensió dona els fets de segona divisió, quins són els fets de primera divisió, dels quals donaria fe la realitat de tercera dimensió? O bé, ¿on passarien els fets de tercera divisió?

Potser aquests són apuntats per Virilio mateix al manifest *L'ecrit contre l'écran* («L'escrit contra la pantalla»), quan cita Pere Duran Farrell: «Tot allò que és racional en l'home pot ser transferit a la màquina... La part racional ha esdevingut la menys noble de l'home. Aleshores, què en queda? Ens queden els nostres sentiments, les nostres llibertats, les nostres contradiccions, les nostres anarquies, la nostra fretura d'amor, les necessitats d'allò que pensàvem que era absurd.»

Per això mateix la Llum Anima't (una informació de tercera? una informadora muda?) esdevé presonera del format d'un conte, en el qual fa d'heroïna i viu per les paraules de l'autora, que ens n'informa amb irregularitat i indisciplina: la Llum Anima't és una éssera pensadora, d'ulls diàfans, el cognom de la qual ve d'«encendre i tornar a encendre les cendres» o d'«animat», que vol dir «encès», que en l'heràldica indica l'esmalt dels ulls dels animals quan resulta diferent del del cos, o el de les flames d'una bomba. Alhora, la autora –mare de l'ànim de la Llum Anima't–, tot mirant d'explicar-se com n'és de fastigós aquell fenomen autoritari que tant desanima l'esmalt de la nineta dels ulls de la seva heroïna, opta per escriure-ho tot en infinitiu i no pensar en imperatiu. I comença pel verb sentir: «Per sentir els mots en llibertat? Per sentir sempre aquest afany de voler-los tancar? Per sentir les paraules amb nom i llum propis? Per sentir que són de per si una veu darrere els conceptes? Per sentir bullir els pèsols? Per sentir a l'atmosfera una pila d'electricitat? Per sentir endollar la planxa i no haver de fer servir el verb planxar? Ja que la llum és cara, clar, de pagar. I de sentir?»

Per sentir la Llum Anima't com descriu les coses que veu, bé se li ha de donar veu! La Llum Anima't enganxarà el seu front als vidres, netejarà amb els llavis el baf de l'alè del seus narius, i descriurà allò que li entrarà per la vista fins a escopir-ne tota l'angúnia que li omple l'ànim amb la monotonia de la mecànica informativa d'aquesta observació:

«Hi veig espurnes de gel, lucíferes! Es desprenen del glaç i, si les deixes que se t'acostin, segons el fons de l'aire, penetren pels angles dels vidres i m'envolten com una nuvolada cristal·lina. I em plouen a la conca de la ment, tot inundant allò que hauria de descriure tot seguit!»

«Llavors, no sé que diré, tot sigui dit, i verbigràcia dic: el sol és l'ombra d'una ratlla que ressegueix una roda! Són les dues al desert. Qui ha escrit l'hora sobre les dunes? I es desfan les espurnes de gel en un torrent cabalós que se m'emporta amb les lleis de la gravetat del llenguatge que parlo, i m'arrossega l'ànim i fins i tot l'animat cognom que m'has posat en imperatiu. Tot em raja del cap als peus!»

«Per sort, em vaig aferrar al meu cognom, Anima't. Aquest surava al toll de llum que evaporava l'aigua conforme jo anava recordant un acudit brossià, del "Vivàrium", llibre que tantes vegades tu, autora, m'has llegit:

»"–Oh, Casimir, se m'ha arnat el paraigua! –És clar, dona, com que només el treus quan plou..."»

